

**ГЛАВНА ОДГАЈИВАЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА
ИНСТИТУТ ЗА СТОЧАРСТВО
БЕОГРАД-ЗЕМУН**

**СТРУЧНИ ИЗВЕШТАЈ И РЕЗУЛТАТИ ОБАВЉЕНИХ ПОСЛОВА
КОНТРОЛЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДГАЈИВАЧКОГ ПРОГРАМА ЗА
2024. ГОДИНУ**

О в ч а р с т в о

БЕОГРАД, 2025.

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
СЕЛЕКЦИЈСКЕ СМОТРЕ ОВАЦА	4
КОНТРОЛА ПРОДУКТИВНОСТИ	28
ПЛЕМЕНИТЕ РАСЕ.....	28
Тренд производних параметара оваца племенитих раса, у периоду 2020. - 2024. година	37
АУТОХТОНЕ РАСЕ.....	41
Тренд производних параметара аутохтоних раса оваца у периоду 2020. - 2024. година	47
КОНТРОЛА МЛЕЧНОСТИ.....	50
Тренд параметара млечности аутохтоних раса оваца, у периоду 2020. – 2024. година.....	54
БИОЛОШКИ ТЕСТ ОВНОВА	57
ПРОГЕНИ ТЕСТ ОВНОВА	66
Приплодна вредност ОВНОВА	67
ЗАКЉУЧАК.....	70

УВОД

У складу са Законом о сточарству („Сл. гласник РС“, бр. 41/2009, 93/2012 и 14/2016) као и Уредбом о утврђивању годишњег програма мера за спровођење одгајивачког програма за 2024. годину, Институт за сточарство Београд-Земун је извршио контролу мера за спровођење одгајивачког програма код племенитих и аутохтоних раса оваца.

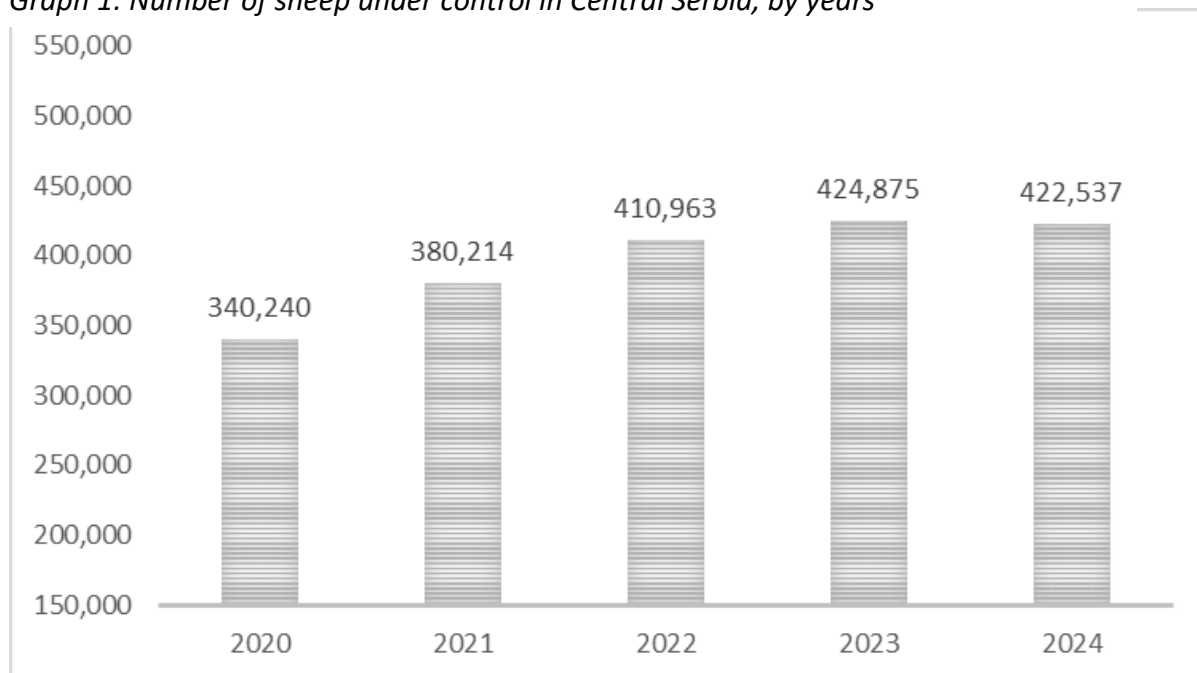
Један од основних циљева Главног одгајивачког програма је спречавање смањења бројног стања као и повећање продуктивности грла, обухваћених овим програмом. Резултати мера спроведених током 2024. године биће приказани графички, табеларно и описно у складу са већ уобичајеном методологијом.

Анализом података који се односе на број уматичених грла у Србији, евидентно је да растући тренд полако престаје (графикон 1). Ипак, смањење броја активних матичних грла није толико изражен, те уколико се посматра кроз релативне показатеље, број грла под контролом производних средстава је у 2024. години смањен за око 0,5% у односу на 2023. годину. Иако су и даље на снази стимулативне мере државе и реализација мера за спровођење Главног одгајивачког програма, популација тежи еквилибријуму. Другим речима, однос броја новоуматичених и излучених грла има тенденцију да буде уравнотежен, односно да буде такав да се укупан број животиња кроз године не повећава. Поређења ради, повећање у 2022. години у односу на 2021. је износило нешто више од 8%, а у 2021. у односу на 2020. од скоро 12%. Ако се погледа најстарији посматрани период, у 2020. години се десило повећање од скоро 30% у односу на претходну.

Одобрен, достављен и реализован обим спровођења селекцијских мера из одгајивачког програма код племенитих раса оваца, приказан је у табели 1 и графикону 2.

*Графикон 1: Број уматичених оваца у Србији, по годинама**

Graph 1: Number of sheep under control in Central Serbia, by years

*Овај број не обухвата грла која ће бити уматичена у 4. кварталу

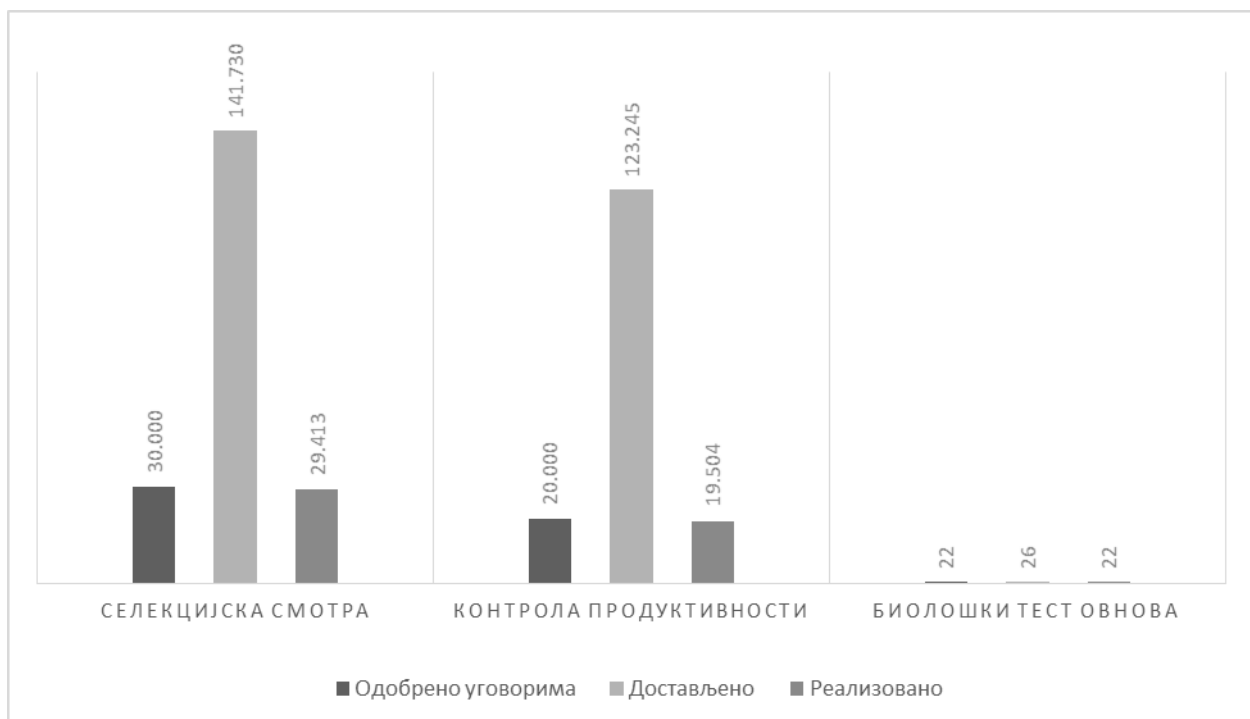
Табела 1: Резултати послова спровођења одгајивачког програма код племенитих раса оваца

Table 1: Results of implementation of breeding program - number of granted, submitted and realized selection measures in 2024

Селекцијска мера/ Selection measure	Одобрено уговорима/ Granted by contracts	Достављено / Submitted	Реализовано / Realized
Селекцијска смотра / Selection and evaluation of sheep	30.000	141.730	29.413
Контрола продуктивности / Control of productive parameters	20.000	123.245	19.504
Биолошки тест овнова / Biological tests of rams	22	28	22

Графикон 2: Резултати послова спровођења одгајивачког програма код племенитих раса оваца

Graph 2. Results of implementation of breeding program

Одгајивачке организације су као и претходних година, доставиле значајно већи обим мера од одобреног (рубрика „достављено“).

Код племенитих раса оваца, проценат реализације мера, у односу на уговорени обим је износио 98,04% за селекцијску смотру, 97,52% за контролу продуктивности, и 100% за биолошки тест, што је и приказано у табели 1 и графикону 2.

Резултате спровођења одгајивачког програма код аутохтоних раса оваца, приказујемо у табели 2 и графикону 3. Реализација мера селекције одобрених уговорима је износила: селекцијска смотра 98,90%, контрола продуктивности 98,12%, контрола млечности 96,98%, биолошки тест 100%, док је прогени тест (у фармским условима) реализован са 25%.

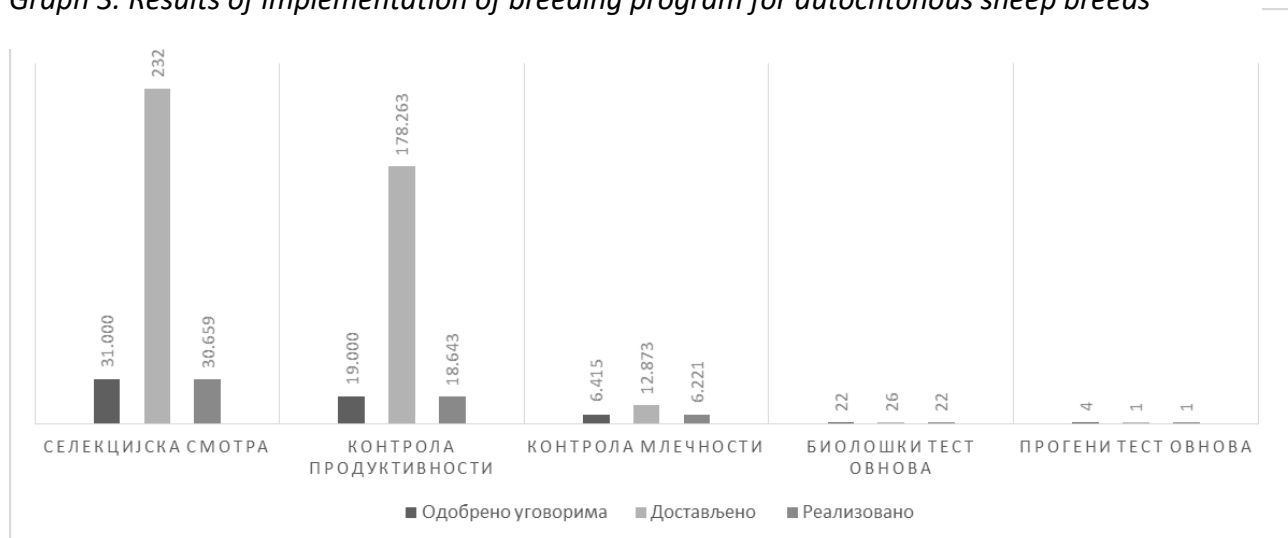
Табела 2: Резултати послова спровођења одгајивачког програма код аутохтоних раса оваца

Table 2: Results of implementation of breeding program for autochthonous sheep breeds

Селекцијска мера/ Selection measure	Одобрено уговорима/ Granted by contracts	Достављено / Submitted	Реализовано / Realized
Селекцијска смотра / Selection and evaluation of sheep	31.000	232.086	30.659
Контрола продуктивности / Control of productive parameters	19.000	178.263	18.643
Контрола млечности / Control of milk production	6.415	12.873	6.221
Биолошки тест овнова / Biological tests of rams	22	26	22
Перформанс тест овнова / Performance tests of rams	/	/	/
Прогени тест овнова / Progeny tests of rams	4	1	1

Графикон 3: Резултати послова спровођења одгајивачког програма код аутохтоних раса оваца

Graph 3. Results of implementation of breeding program for autochthonous sheep breeds

СЕЛЕКЦИЈСКЕ СМОТРЕ ОВАЦА

У табели 3 су приказане селекцијске смотре племенитих раса оваца које су биле обухваћене програмом мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години, по основним одгајивачким организацијама (ООО) и генотиповима, уз приказивање и реализованог обима.

Табела 3: Селекцијске смотре племенитих раса оваца

Table 3: Number of sheep under selection control, by genotype and organization

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals	Реализовано / Realized
Агротим Плус	ИДФ; РОМ	1102; 275	400
ПЗ Бојтар	ИДФ; С	848; 36	250
ВС Доњи Срем	ИДФ; РОМ	38; 142	120
Веса Мат	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; МИС; Т	3860; 2172; 966; 119; 58; 10	220
Ветбол Клиника	В; ИДФ	635; 144	210
Агромат Гаја	В; ИДФ; РОМ	58; 27; 84	100
Мат 2012	В; ИДФ; РОМ; Ш	1848; 1343; 372; 9	350
Лане Ин	В; ИДФ; РОМ	766; 10; 130	310
Воја Мат	В; ИДФ; РОМ	285; 191; 992	100
ЦЗРП Лајковац	МИС; ИДФ; В	202; 185; 403	300
ВС Мићко	В; ИДФ; РОМ	545; 279; 23	210
ВС Осечина	В; ИДФ; РОМ	267; 178; 74	210
Селекција Вет	В; ИДФ; РОМ; С	203; 163; 463; 2	200
ЗЗ Зоон	В; ИДФ	391; 73	300
ВЦ Ваљево	В; ИДФ; РОМ	46; 195; 225	160
ПВС Марин Гај	В; РОМ; ИДФ	69; 83; 43	40
ПЗ Планиште	В; ИДФ; РОМ; ПО	3802; 478; 188; 41	400
Агровук 2020	В; ИДФ; РОМ	318; 71; 83	200
Сточарство	В; ИДФ; РОМ	1774; 580; 61	400
Дон Мат	В; РОМ	1295; 9	220
ЗЗ Дунав Млава	В; ИДФ	554; 605	150
ОЗЗ Млава	В; ИДФ; РОМ; МИС	4100; 816; 190; 38	750
Праменка	В; ИДФ	1469; 465	680
Икс Плус	В; ИДФ; РОМ; С	2519; 1276; 138; 32	350
Ивановићи 2016 ВГ	В; ИДФ; РОМ; Ш	499; 418; 317; 60	350
ЗЗ Рановчанка	В; ИДФ	637; 328	210
Канцеларија за пољ. Жагубица	В; ИДФ; РОМ	10; 125; 16	80
ОЗЗ Скиповљанка	В; ИДФ; Ш; РОМ	235; 72; 29; 37	130
Сточари Хомоља	В; ИДФ	441; 12	330

Мима Драги и Славиша	В; ИДФ	280; 209	40
Пурењак систем	В	154	30
ВС Дејан Вет	В; ИДФ	796; 1086	450
УОГ Шумадија	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; ПО; Ш; Т	2280; 1445; 246; 99; 32; 8; 1	600
Бакин Агро	В; ИДФ; БЕРГ; РОМ	5677; 349; 29; 10	200
УС Топола	В; ИДФ; С	1681; 617; 18	450
БЦС Селект	В; ИДФ; ПО	1466; 105; 453	250
Млекара Михајловић	В; ИДФ; БМ	198; 99; 0	200
Зоохигијена Ћуприја	В; ИДФ	42; 67	90
ВС Параћин	РОМ	153	50
Агротанковић Промет	В; ИДФ; РОМ	424; 144; 66	200
Аграр Пореч	В; ИДФ; РОМ	473; 469; 165	250
УОГСР Бор	В; ИДФ; РОМ	35; 35; 10	60
Ген	В; ИДФ	911; 164	520
Агробисер	В	226	100
НПЦ Селект	В; ИДФ	22; 54	79
Зоотим	В; ИДФ; РОМ	278; 215; 62	140
Агроуслуге Плус	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; МИС	1101; 1852; 345; 29; 6	450
Тара Аграр инжењеринг	В; ИДФ	690; 585	500
ВС Струјић	В; ИДФ	541; 320	300
Ера Селекција	В; ИДФ; РОМ	385; 3041; 34	220
Бајорс	В; ИДФ	104; 109	140
Дими Вет	ИДФ; В	167; 22	100
Агро Борава	В	390	350
Веља Фарма Мат	В; ИДФ; РОМ; С	1301; 1513; 464; 45	250
Сувобор КООП	В; ИДФ; РОМ	135; 32; 68	240
ВС Риде Вет	ИДФ	69	73
Драгачевски сименталац	В; ИДФ; РОМ	858; 588; 39	210
ЗЗ Никољача	В; ИДФ; РОМ	316; 68; 58	350
Радоевић НЛ	В; ИДФ; РОМ	145; 494; 133	500
ЗЗ Западна Морава	В; ИДФ	1150; 2183	1000
Зоо Оквир Мат	РОМ	61	36
Зооселект Центар	В; ИДФ	1792; 1291	1000
Зооматик	В; ИДФ; РОМ; ПО	995; 299; 4; 6	850
УОГ Мимс	В; ИДФ; РОМ	997; 846; 84	260
Агрисола Рилак	В	0	0
ВС Варварин	В; ИДФ	185; 159	120
ЗЗ Мица	В; ИДФ	898; 20	360
Врбница селек	В; ИДФ; РОМ	1026; 138; 175	730
Агромс	В; ИДФ; РОМ	1866; 403; 53	1150
ВС Пештерац	В; ИДФ	282; 41	120
ОЗЗ Буковик	В	303	160

ВС Сврљиг	В; РОМ	335; 327	170
СМЗ Скорица	В	54	54
УО Генотип	В; ИДФ; РОМ	156; 39; 227	160
Мат Ђорђевић	В; ИДФ	259; 51	160
Агроном Кватро	В	445	300
Јевтић Аграр	В; ИДФ	686; 43	220
Просперитет Плус	В; ИДФ	381; 107	150
ВСТ Селект	В	416	300
УС Пастир	В; ИДФ; РОМ	192; 245; 8	0
УПМ Гргуре	В; ИДФ; РОМ	1804; 149; 73	400
ММ Гргуре	В; ИДФ	260; 134	130
Зоотехник 010	В; ИДФ; РОМ; ПО	261; 26; 12; 11	150
Демивет	В; ИДФ; ПО	111; 59; 69	150
Аграр Бабушница	В; ПО	71; 951	300
Стадо	В; ИДФ	66; 29	99
ВК Пирот	В; ПО	211; 264	160
Ђура Вет	В; ИДФ; РОМ	1977; 277; 110	420
Горан Вет	В	445	200
ВС Бујановац	В; ПО	7365; 2857	820
ВС Врање	В; ИДФ; РОМ	3616; 36; 198	600
ЗОО Агро Мат	В; РОМ; ПО	146; 46; 45	151
ОУ Босилеград	В; ПО	70; 9	50
Кнез Аграр	В; ИДФ	123; 23	136
УОГСР Пружатовац	В	47	20
ЗЗ Слога	В; ИДФ	6309; 783	650
УПУСЖ Барајево	В; ИДФ; РОМ	137; 526; 150	125
ЗЗ Влашка	В; ИДФ	4184; 144	1600
ИПН	В; ИДФ; РОМ; Ш; С	931; 505; 118; 3; 25	300
Бовис	В; ИДФ; РОМ	265; 354; 35	200
Фармер консалтинг	В; ИДФ; РОМ	215; 540; 53	300
УКУПНО / TOTAL	138.626		29.413

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: В – ВИРТЕМБЕРШКА ПАЧА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНЦ/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, МИС – МИС/MIS, Ш – ШАРОЛЕ/CHAROLAIS, Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, С – САФОЛК/SUFFOLK, БЕРГ-БЕРГАМО/BERGAMO, ПО-ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЊЕНА/PIROT IMPROVED

Селекцијске смотре племенитих раса ООО које су конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години су извршене на укупно 138.626 оваца, од чега је реализовано 29.413 грла, што у односу на 30.000 грла (број селекцијских смотри одобрен конкурсом) износи 98,04%. Уколико се посматра претходна година (142.150 грло),

приметно је смањење у 2024. од 2,5%. Ипак, евидентно је да је број достављених смотри и даље далеко већи од броја одобрених.

Од укупног броја грла из групације племенитих раса, највећи број је био под контролом ВС „Бујановац“, а најмањи број у основној одгајивачкој организацији „УОГСР Пружатовац“. У погледу расне структуре, доминантна је виртембершка овца, затим Ille de France, романовска која је типичан представник расе високе плодности, а затим и раса оваца настала на Институту за сточарство – МИС овца.

У наредној табели су приказане селекцијске смотре овнова племенитих раса.

Табела 4: Селекцијске смотре овнова племенитих раса

Table 4: Number of rams under selection control, by organization and breed

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
Агротим Плус	ИДФ; РОМ	40; 13
ПЗ Бојтар	ИДФ; С	16; 2
ВС Доњи Срем	ИДФ; РОМ	1; 3
Веса Мат	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; МИС; Т	132; 84; 40; 3; 2; 1
Ветбол Клиника	В; ИДФ	24; 4
Агромат Гаја	В; ИДФ; РОМ	1; 2; 6
Мат 2012	В; ИДФ; РОМ; Ш	54; 42; 24; 0
Лане Ин	В; ИДФ; РОМ	14; 0; 7
Воја Мат	В; ИДФ; РОМ	13; 5; 25
ЦЗРП Лајковац	МИС; ИДФ; В	11; 7; 14
ВС Мићко	В; ИДФ; РОМ	20; 13; 1
ВС Осечина	В; ИДФ; РОМ	11; 5; 2
Селекција Вет	В; ИДФ; РОМ; С	7; 6; 14; 0
ЗЗ Зоон	В; ИДФ	60; 4
ВЦ Ваљево	В; ИДФ; РОМ	1; 4; 6
ПВС Марин Гај	В; РОМ; ИДФ	2; 3; 1
ПЗ Пландиште	В; ИДФ; РОМ; ПО	100; 19; 9; 0
Агровук 2020	В; ИДФ; РОМ	8; 3; 2
Сточарство	В; ИДФ; РОМ	59; 20; 2
Дон Мат	В; РОМ	36; 0
ЗЗ Дунав Млава	В; ИДФ	43; 19
ОЗЗ Млава	В; ИДФ; РОМ; МИС	130; 30; 8; 1
Праменка	В; ИДФ	35; 9
Икс Плус	В; ИДФ; РОМ; С	36; 41; 7; 3
Ивановићи 2016 ВГ	В; ИДФ; РОМ; Ш	12; 13; 8; 2
ЗЗ Рановчанка	В; ИДФ	21; 9
Канцеларија за пољ. Жагубица	В; ИДФ; РОМ	1; 4; 1
ОЗЗ Скиповљанка	В; ИДФ; Ш; РОМ	6; 3; 2; 1
Сточари Хомоља	В; ИДФ	15, 1
Мима Драги и Славиша	В; ИДФ	9; 4

Пурењак систем	В	7
ВС Дејан Вет	В; ИДФ	25; 22
УОГ Шумадија	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; ПО; Ш; Т	87; 57; 10; 3; 1; 1; 1
Бакин Агро	В; ИДФ; БЕРГ; РОМ	146; 16; 1; 1
УС Топола	В; ИДФ; С	61; 24; 1
БЦС Селект	В; ИДФ; ПО	46; 3; 13
Млекара Михајловић	В; ИДФ; БМ	8; 4; 1
Зоохигијена Ћуприја	В; ИДФ	2; 5
ВС Параћин	РОМ	5
Агротанскивић Промет	В; ИДФ; РОМ	7; 4; 2
Аграр Пореч	В; ИДФ; РОМ	17; 15; 3
УОГСР Бор	В; ИДФ; РОМ	1; 1; 1
Ген	В; ИДФ	27; 7
Агробисер	В	10
НПЦ Селект	В; ИДФ	4; 3
Зоотим	В; ИДФ; РОМ	7; 6; 1
Агроуслуге Плус	В; ИДФ; РОМ; БЕРГ; МИС	36; 60; 11; 0; 0
Тара Аграр инжењеринг	В; ИДФ	26; 20
ВС Струјић	В; ИДФ	14; 11
Ера Селекција	В; ИДФ; РОМ	13; 94; 0
Бајорс	В; ИДФ	5; 5
Дими Вет	ИДФ; В	7; 1
Агро Борава	В	13
Веља Фарма Мат	В; ИДФ; РОМ; С	50; 60; 4; 2
Сувобор КООП	В; ИДФ; РОМ	8; 1; 2
ВС Риде Вет	ИДФ	4
Драгачевски сименталац	В; ИДФ; РОМ	41; 29; 4
ЗЗ Никољача	В; ИДФ; РОМ	14; 7; 4
Радјевић НЛ	В; ИДФ; РОМ	6; 18; 4
ЗЗ Западна Морава	В; ИДФ	48; 72
Зоо Оквир Мат	РОМ	4
Зооселект Центар	В; ИДФ	52; 47
Зооматик	В; ИДФ; РОМ; ПО	36; 11; 0; 0
УОГ Мимс	В; ИДФ; РОМ	21; 28; 8
Агрисола Рилак	В	1
ВС Варварин	В; ИДФ	12; 11
ЗЗ Мица	В; ИДФ	34; 1
Врбница селек	В; ИДФ; РОМ	34; 4; 15
Агромс	В; ИДФ; РОМ	71; 17; 2
ВС Пештерац	В; ИДФ	8; 1
ОЗЗ Буковик	В	8
ВС Сврљиг	В; РОМ	5; 8

СМЗ Скорица	В	3
УО Генотип	В; ИДФ; РОМ	3; 2; 10
Мат Ђорђевић	В; ИДФ	7; 1
Агроном Кватро	В	13
Јевтић Аграр	В; ИДФ	13; 2
Просперитет Плус	В; ИДФ	10; 3
ВСТ Селект	В	12
УС Пастир	В; ИДФ; РОМ	1; 7; 1
УПМ Гргуре	В; ИДФ; РОМ	42; 3; 2
ММ Гргуре	В; ИДФ	6; 5
Зоотехник 010	В; ИДФ; РОМ; ПО	4; 1; 0; 1
Демивет	В; ИДФ; ПО	3; 6; 1
Аграр Бабушница	В; ПО	1; 35
Стадо	В; ИДФ	3; 1
ВК Пирот	В; ПО	9; 11
Ђура Вет	В; ИДФ; РОМ	36; 10; 3
Горан Вет	В	9
ВС Бујановац	В; ПО	146; 23
ВС Врање	В; ИДФ; РОМ	76; 1; 2
ЗОО Агро Мат	В; РОМ; ПО	2; 1; 0
ОУ Босилеград	В; ПО	1; 0
Кнез Аграр	В; ИДФ	3; 2
УОГСР Пружатовац	В	0
ЗЗ Слога	В; ИДФ	195; 32
УПУСЖ Барајево	В; ИДФ; РОМ	6; 29; 7
ЗЗ Влашка	В; ИДФ	119; 6
ИПН	В; ИДФ; РОМ, Ш; С	35; 23; 7; 0; 3
Бовис	В; ИДФ; РОМ	9; 11; 2
Фармер консалтинг	В; ИДФ; РОМ	5; 19; 2
УКУПНО / TOTAL	4.329	

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: В – ВИРТЕМБЕРШКА РАСА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНС/ILLE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, МИС – МИС/MIS, Ш – ШАРОЛЕ/CHAROLAIS, Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, С – САФОЛК/SUFFOLK, БЕРГ-БЕРГАМО/BERGAMO, ПО-ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЊЕНА/PIROT IMPROVED; БМ-БРИТАНСКА МЛЕЧНА/BRITISH MILK SHEEP

Селекцијска смотра ООО које су конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години је извршена на укупно 4.329 овнова који припадају племенитим расама, од којих је доминантна виртембершка. Овај број је за око 7% мањи у односу на претходну годину (када је било пријављено 4.662 овнова), чиме се тренд смањења овнова наставља. Неки од разлога за смањење могу бити ремонт стада, већа продаја, смањивање броја грла у запатима услед недостатка хране и друго. Иако смањење није

драстично, неопходно је пратити трендове у наредном периоду, како би се услед наставка смањења реаговало на брз и адекватан начин.

Што се тиче основних одгајивачких организација, највећи број грла је регистрован код основне одгајивачке организације „Веса Мат“.

У табели 5 је приказана укупно 29 основних одгајивачких организација која нису конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години код племенитих раса оваца. Селекцијска смотра племенитих раса оваца на подручју рада ових организација је извршена на укупно 16.317 грла 20.807 грла, што је смањење у односу на претходни посматрани период за више од 20%, будући да је у 2023. години било 20.807 грла, чиме се тренд смањења грла која нису обухваћена мерама селекције смањује сваке године.

Највећи број грла је био под контролом основне одгајивачке организације УП „Баточина“ (5.499), а најмањи у ООО „Дуовет Вранеш“ (10).

У погледу генотипова, заступљени су : виртембершка овца, Ile de France, романовска, док су у мањем броју присутни МИС, сафолк и пиротска оплемењена .

Табела 5: Селекцијске смотре племенитих раса оваца основних одгајивачких организација, које нису конкурисале

Table 5: Number of sheep under selection control, by genotype for organizations that did not apply for measures in 2023

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
Агромат Плус	В; ИДФ; РОМ; Т	898; 1126; 53; 55
Зоомат	В; ИДФ; РОМ	785; 51; 48
ВС Веск	В; ИДФ; РОМ	255; 50; 18
ВМ WET	РОМ	26
О2 Вет	В; РОМ; ИДФ	509; 47; 35
ВС Шабац	ИДФ; В; РОМ	10; 80; 76
Агровик 2012	РОМ	26
ВА Рајковић Вет	ИДФ	36
ЗЗ Соаре	РОМ	34
УП Баточина	В; ИДФ	5014; 485
ГУ Јагодина	В; ИДФ; РОМ; ПО	1334; 369; 234; 38
ОУ Свилајнац	В; ИДФ	70; 89
СП Пештерско Поље	РОМ	45
Друштво Рожајац	РОМ	38
Агроцвија	В; ИДФ	233; 8
Биос технолоџи	В; ИДФ	81; 1430
Црвчанин	РОМ	21
Унигенетик	В; ИДФ; РОМ	21; 52; 171
ЗСЗ Глијеча	ИДФ	318
Симхол	В; ИДФ; РОМ; С	56; 38; 336; 8
Дуовет Вранеш	ИДФ	10
Агроливаде	В; ИДФ; РОМ	417; 606
МДС Пљевљани	В; РОМ	14; 35

Хексавет	ИДФ	77
Агромат 036	ИДФ	11
Аграрсервис Тим	РОМ	13
Хисар Вет	В	95
ВА Јовановић Вет	В	59
ВС Милош Вет	В; ИДФ	231; 42
УКУПНО / TOTAL	16.317	

ГЕНОТИП/GENOTYPE: В – ВИРТЕМБЕРШКА РАСА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНЦ/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, МИС – МИС/MIS, , Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, БЕРГ-БЕРГАМО/BERGAMO, ПО-ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЉЕНА/PIROT IMPROVED

Укупан број овнова племенитих раса, обухваћених селекцијском смотрам, на одгајивачком подручју основних одгајивачких организација које нису конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години је износио 696 грла (табела 6), што је смањење у односу на претходно посматрани период од скоро 23%.

Ово смањење, код грла оба пола, указује на то да је све већи број грла обухваћен тзв. „мерама селекције“, односно да се све већи број ООО одлучује да конкурише за мере контроле спровођења Главног одгајивачког програма, што је резултат стимулативних мера државе, али и неоспорног теренског рада главне одгајивачке организације.

Као и код оваца, највећи број мушких грла је под контролом УП „Баточина“, док неколико ООО нису пријавили овнове, иако у матичном запату прате женска квалитетна приплодна грла.

Табела 6: Селекцијске смотре племенитих раса овнова основних одгајивачких организација, које нису конкурисале

Table 6: Number of rams under selection control, by genotype for organizations that did not apply for measures in 2023

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
Воја Мат	В; ИДФ; РОМ	8; 7; 27
Агромат Плус	В; ИДФ; РОМ; Т	19; 35; 4; 1
Зоомат	В; ИДФ	22; 1
ВС Веск	В; ИДФ; РОМ	11; 3; 3
ВМ WET	РОМ	0
О2 Вет	В; РОМ; МИС; ИДФ	17; 5; 1; 2
ВС Шабац	ИДФ; В; РОМ	3; 2; 5
Агровик 2012	РОМ; В	11; 9
ВА Рајковић Вет	ИДФ	1
33 Соаре	В; ИДФ; РОМ	5; 1; 2
Бакин Агро	В; ИДФ	61; 11
УП Баточина	В; ИДФ	141; 21
ГУ Јагодина	В; ИДФ; РОМ; ПО	52; 17; 1; 22
ОУ Свилајнац	В; ИДФ	0; 0
СП Пештерско Поље	РОМ	0
Агроцвија	В; ИДФ	8; 3
Биос технологи (Bios technology)	В; ИДФ	5; 69
Црвчанин	РОМ	2
Унигенетик	В; ИДФ; РОМ	1; 2; 0
Голијски сименталац	ИДФ	0
ЗСЗ Глијеча	ИДФ	7
Агроливаде	В; ИДФ; РОМ	17; 21; 1
МДС Пљевљани	В; ИДФ; РОМ	0; 2; 1
Хексавет	ИДФ	3
Агромат 036	ИДФ; РОМ	1; 0
Зоо Оквир Мат	РОМ	3
Аграрсервис Тим	РОМ	1
УС Пастир	В; ИДФ; РОМ	3; 3; 3
Хисар Вет	В	1
ВА Јовановић Вет	В	3
ВС Милош Вет	В; ИДФ; РОМ	3; 1; 1
УКУПНО / TOTAL	696	

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: В – ВИРТЕМБЕРШКА РАСА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНЦ/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, МИС – МИС/MIS, , Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, БЕРГ-БЕРГАМО/BERGAMO, ПО-ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЉЕНА/PIROT IMPROVED

У табели 7 су приказане селекцијске смотре аутохтоних раса оваца. Смотре су извршене на укупно 226.407 оваца, од чега су мере реализоване на 30.659 грла, што у односу на 31.000 грла (број селекцијских смотри одобрен конкурсом) износи 98,90%, те ни у овом случају реализација није потпуна. Уколико се остварени резултати пореде са претходном годином, као и код племенитих раса, и код аутохтоних је приметно повећање. Тако, у претходној години је достављено смотри за 219.196 грла, те је повећање у овој години око 3%. Истовремено, и број одобрених смотри је већи, док је проценат реализације сличан.

Од укупног броја грла, највећи број је био под контролом ООО СП „Херић“ (22.508 грла), а најмањи број у „О-Рук“ (71 грло). У погледу расне структуре, доминантна је сјеничка овца, затим сврљишка, док су у мањем броју заступљене: кривовирска, липска, каракачанска, пиротска праменка и бардока.

Табела 7: Селекцијске смотре аутохтоних раса оваца

Table 7: Number of autochthonous sheep under selection control, by genotype and organization

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals	Реализовано / Realized
ВС Доњи Срем	СЈ	83	83
Мат 2012	СЈ	1105	300
ВС Веск	СЈ	4242	320
Лане Ин	СЈ	10975	360
Агромат Гаја	СЈ; КАРАК	899; 16	50
ЦЗРП Лајковац	СЈ; КАРАК; ПП	3470; 7; 9	200
ВС Мићко	СЈ	2673	135
ВС Осечина	СЈ; КАРАК; Б; ПП; ВЛ; ВВ	8659; 16; 157; 59; 4; 11	230
Селекција Вет	СЈ	8460	280
ЗЗ Зоон	СЈ	9211	450
ВЦ Ваљево	СЈ	7423	200
ВС Лаловић	СЈ	787	190
ПВС Марин Гај	СЈ	710	100
Агровук 2020	СЈ; Л	30; 46	50
ЗЗ Дунав Млава	СЈ; СВ	12; 186	117
ОЗЗ Млава	СВ; Л; СЈ; КВ	3136; 38; 17; 20	750
Праменка	СВ; КВ; Б	2142; 13; 45	550
Икс Плус	СЈ; СВ; КВ; Л	483; 1581; 32; 134	300
Сточари Хомоља	СЈ; СВ	95; 58	70
Канцеларија за пољопривреду Жагубица	СВ	373	140
Мима Драги и Славиша	СВ	332	40
Пурењак систем	СЈ	331	110
ВС Дејан Вет	СЈ	478	150
УОГ Шумадија	СЈ	1448	250

Бакин Агро	CJ	813	80
БЦС Селект	CJ	1496	250
Зоохигијена Ћуприја	CJ; CB	20; 67	88
Аграр Пореч	CJ; CB; KB; КАРАК	165; 1367; 97; 3	250
УОГСР Бор	CJ; CB	44; 480	150
Ген	CB; KB	1146; 1142	400
Агробисер	CB; KB	1032; 128	180
НПЦ Селект	CB	960	160
Зоотим	CB; KB	892; 35	240
Црвчанин	CJ	226	40
Друштво Рожајац	CJ	5326	500
СП Пештерско Поље	CJ	4693	770
Агроуслуге Плус	CJ; КАРАК	6559; 64	660
Тара Аграр инжењеринг	CJ	7840	900
ВС Струјић	CJ	4611	550
Ера селекција	CJ	3759	250
Бајорс	CJ	1547	600
Дими Вет	CJ	1970	300
Агро Борава	CJ	3640	1000
Веља Фарма Мат	CJ; CB; Б	4295; 68; 6	300
Сувобор КООП	CJ	643	350
Драгачевски сименталац	CJ; KB	1809; 17	250
Голијски сименталац	CJ	759	160
ВС Риде Вет	CJ	159	130
МДС Пљевљани	CJ	17598	600
ЗЗ Никољача	CJ	4031	1000
Хексавет	CJ	608	250
Радојевић НЛ	CJ	1654	660
ЗЗ Западна Морава	CJ	2442	900
СМС Пештер	CJ	3288	350
УС Тутин	CJ	1909	350
СП Херић	CJ	22508	800
Агровекс	CJ	2805	550
Зоо Оквир Мат	CJ	3079	210
УС Нови Пазар	CJ	2028	200
Зооселект Центар	CJ; CB	1415; 159	900
Зооматик	CJ	970	800
УОГ Мимс	CJ; CB	51; 99	140
Агрисола Рилак	CJ	262	30
ВС Варварин	CB; CJ	39; 34	50
ЗЗ Мица	CJ	1375	440
Врбница селект	CJ; KB; Л; ПП; КАРАК	3211; 255; 42; 48; 3	600

Агромс	CJ; CB	2480; 158	1000
BC Пештерац	CJ; CB	515; 8	200
BC Крушевац	CJ; KB; КАРАК	11; 37; 1	36
ОЗЗ Буковик	CB	149	150
BC Сврљиг	CB; KB	1576; 169	400
СМЗ Скорица	CB	131	100
УО Генотип	CJ; CB	88; 194	180
Мат Ђорђевић	CB	237	100
Агроном Кватро	CB	205	130
Јевтић Аграр	CB; CJ	338; 10	160
Просперитет Плус	CB	201	140
ВСТ Селект	CB	259	150
Аграрсервис Тим	CB; CJ; KB	3464; 31; 12	405
УС Пастир	CB; CJ; KB	539; 41; 57	80
УПМ Гргуре	CJ	1281	300
ММ Гргуре	CJ	382	160
Демивет	CB	513	200
Аграр Бабушница	CJ; CB	14; 1031	260
Стадо	CB; KB; Б; КАРАК; ПП	627; 39; 54; 100; 201	250
Зоотехник 010	CB; Б	1035; 12	300
ВК Пирот	CJ; CB	102; 2880	520
BC Милош Вет	CJ; CB	91; 191	160
Ђура Вет	CJ; CB; Л	1345; 135; 60	180
ОУ Босилеград	CJ; ПП	1247; 10	300
О-Рук	CJ	71	60
BC Врање	CJ; КАРАК	685; 32	250
Jerry catering service	CB	220	220
УПУСЖ Барајево	CJ	807	115
ЗЗ Влашка	Л	1839	850
ИПН	CJ	1321	100
Бовис	CJ	804	200
Фармер консалтинг	CJ	570	220
УКУПНО / TOTAL	226.407		30.659

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: CJ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA STRAIN, Б – БАРДОКА/BARDOKA, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/KARAKACHAN STRAIN, CB – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN, KB – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/KRIVOVIR STRAIN, BB – ВЛАШКА ВИТОРОГА/VLASKA VITOROGA

У табели 8 су презентоване селекцијске смотре овнова аутохтоних раса. Смотром је обухваћено укупно 6.141 грло, што је у односу на претходну годину (6.074 грла) незнатно повећање. У погледу генотипа, најзаступљенији су овнови сјеничке популације.

Највећи број овнова се налази под контролом основне одгајивачке организације СП „Херић“ (357 грла), док код ООО „Агрисола Рилак“ није било квалитетних приплодних овнова иако под контролом производних својстава прате женска грла.

Табела 8: Селекцијске смотре овнова аутохтоних раса

Table 8. Number of autochthonous rams under selection control, by genotype and organization

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
ВС Доњи Срем	CJ	2
Мат 2012	CJ	31
ВС Веск	CJ	123
Лане Ин	CJ	213
Агромат Гаја	CJ; КАРАК	27; 1
ЦЗРП Лајковац	CJ; КАРАК; ПП	116; 1; 2
ВС Мићко	CJ	85
ВС Осечина	CJ; КАРАК; Б; ПП; ВЛ; ВВ	297; 1; 5; 3; 3; 3
Селекција Вет	CJ	269
ЗЗ Зоон	CJ	285
ВЦ Ваљево	CJ	244
ВС Лаловић	CJ	21
ПВС Марин Гај	CJ	19
Агровук 2020	CJ; Л	1; 2
ЗЗ Дунав Млава	CJ; СВ	0; 6
ОЗЗ Млава	СВ; Л; CJ; КВ	150; 2; 0; 3
Праменка	СВ; КВ; Б	68; 0; 2
Икс Плус	CJ; СВ; КВ; Л	11; 34; 1; 4
Сточари Хомоља	CJ; СВ	3; 3
Канцеларија за пољопривреду Жагубица	СВ	13
Мима Драги и Славиша	СВ	5
Пурењак систем	CJ	9
ВС Дејан Вет	CJ	18
УОГ Шумадија	CJ	54
Бакин Агро	CJ	26
БЦС Селект	CJ	53
Зоохигијена Ћуприја	CJ; СВ	1; 3
Аграр Пореч	CJ; СВ; КВ; КАРАК	4; 45; 0; 1
УОГSR Бор	CJ; СВ	1; 17
Ген	СВ; КВ	25; 45
Агробисер	СВ; КВ	45; 6
НПЦ Селект	СВ	31
Зоотим	СВ; КВ	29; 1
Црвчанин	CJ	6

Друштво Рожајац	CJ	132
СП Пештерско Поље	CJ	102
Агроуслуге Плус	CJ; КАРАК	185; 0
Тара Аграр инжењеринг	CJ	248
ВС Струјић	CJ	106
Ера селекција	CJ	87
Бајорс	CJ	54
Дими Вет	CJ	77
Агро Борава	CJ	96
Веља Фарма Мат	CJ; CB; Б	145; 3; 0
Сувобор КООП	CJ	21
Драгачевски сименталац	CJ; KB	80; 1
Голијски сименталац	CJ	24
ВС Риде Вет	CJ	7
МДС Пљевљани	CJ	303
ЗЗ Никољача	CJ	126
Хексавет	CJ	19
Радојевић НЛ	CJ	60
ЗЗ Западна Морава	CJ	75
СМС Пештер	CJ	27
УС Тутин	CJ	39
СП Херић	CJ	357
Агровекс	CJ	45
Зоо Оквир Мат	CJ	65
УС Нови Пазар	CJ	66
Зооселект Центар	CJ; CB	34; 4
Зооматик	CJ	31
УОГ Мимс	CJ; CB	2; 5
Агрисола Рилак	CJ	0
ВС Варварин	CB; CJ	5; 2
ЗЗ Мица	CJ	58
Врбница селект	CJ; KB; Л; ПП; КАРАК	106; 5; 1; 1; 0
Агромс	CJ; CB	88; 4
ВС Пештерац	CJ; CB	35; 1
ВС Крушевац	CJ; KB; КАРАК	0; 1; 0
ОЗЗ Буковик	CB	8
ВС Сврљиг	CB; KB	38; 2
СМЗ Скорица	CB	3
УО Генотип	CJ; CB	2; 5
Мат Ђорђевић	CB	4
Агроном Кватро	CB	5
Јевтић Аграр	CB; CJ	9; 1

Просперитет Плус	СВ	6
ВСТ Селект	СВ	7
Аграрсервис Тим	СВ; СЈ; КВ	91; 0; 1
УС Пастир	СВ; СЈ; КВ	4; 1; 1
УПМ Гргуре	СЈ	23
ММ Гргуре	СЈ	8
Демивет	СВ	14
Аграр Бабушница	СЈ; СВ	1; 26
Стадо	СВ; КВ; Б; КАРАК; ПП	14; 2; 54; 2; 7
Зоотехник 010	СВ; Б	28; 1
ВК Пирот	СЈ; СВ	2; 112
ВС Милош Вет	СЈ; СВ	2; 6
Ђура Вет	СЈ; СВ; Л	15; 3; 1
ОУ Босилеград	СЈ; ПП	31; 0
О-Рук	СЈ	3
ВС Врање	СЈ; КАРАК	14; 1
Jerry catering service	СВ	12
УПУСЖ Барајево	СЈ	36
ЗЗ Влашка	Л	53
ИПН	СЈ	34
Бовис	СЈ	26
Фармер консалтинг	СЈ	10
УКУПНО / TOTAL	6.141	

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA STRAIN, Б – БАРДОКА/BARDOKA, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/KARAKACHAN STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN, КВ – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/KRIVOVIR STRAIN, ВВ-ВЛАШКА ВИТОРОГА/VLASKA VITOROGA

Селекцијска смотра аутохтоних раса оваца, на одгајивачком подручју 31 основне одгајивачке организације, које нису конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години, је обухватила укупно 20.572 22.075 грла, што је смањење у односу на претходну годину, када их је било 22.075.

Највећи број оваца (8.857) је био под контролом 33 „Глијеча“, а најмањи (11) у „Дуовет Вранеши“.

Табела 9: Селекцијске смотре аутохтоних раса оваца основних одгајивачких организација, које нису конкурисале

Table 9: Number of autochthonous sheep under selection control, by genotype for organizations that did not apply for measures in 2023

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
Агротим Плус	КВ	34
Воја Мат	СЈ	33
Веса Мат	СЈ	657
Агромат Плус	СЈ	2432
ВС Шабаци	СВ	10
Зоомат	СЈ	201
ВМ WET	СЈ	139
Ветбол Клиника	СЈ	53
ПЗ Пландиште	СЈ; Л; СВ	38; 140; 284
Сточарство	СЈ	140
Дон Мат	СЈ	40
Ивановићи 2016 ВГ	Л	29
ЗЗ Рановчанка	СВ	329
ВА Рајковић Вет	СВ	116
ЗЗ Соаре	СВ; Л	104; 88
УП Баточина	СЈ	106
ГУ Јагодина	СЈ	112
Агротански Промет	СЈ; СВ	87; 313
ВС Параћин	СВ	33
Агроцвија	СЈ	611
Биос технологи	СЈ	880
Мин Косјерић	СЈ	24
Унигенетик	СЈ	134
ЗСЗ Глијеча	СЈ	8587
Симхол	СЈ	1376
Агродоместика	СЈ	1357
Дуовет Вранеша	СЈ	11
Агроливаде	СЈ; Б	1923; 10
ВА Јовановић Вет	СВ	43
Горан Вет	КАРАК	86
ЗОО Агро Мат	ВВ	12
УКУПНО / TOTAL	20.572	

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN

У табели 10 је представљено укупно 393 овнова који се налазе под контролом основних одгајивачких организација које нису конкурисале за програм мера за спровођење одгајивачког програма у 2024. години. Као и код оваца, и овде је присутан тренд смањења броја грла у односу на претходну годину за око 26%, будући да их је у претходној години било 529.

Највећи број грла (104) се налази под контролом ЗСЗ „Глијеча“. У погледу расне структуре, најзаступљенији су овнови сјеничке популације, док су сврљишка и липска праменка заступљене у значајно мањем броју.

Табела 10: Селекцијске смотре аутохтоних раса овнова, основних одгајивачких организација, које нису конкурисале

Table 10. Number of autochthonous rams under selection control, by genotype for organizations that did not apply for measures in 2023

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals
Агротим Плус	КВ	1
Воја Мат	СЈ	1
Веса Мат	СЈ	20
Агромат Плус	СЈ	64
ВС Шабац	СВ	1
Зоомат	СЈ	7
ВМ WET	СЈ	1
Ветбол Клинка	СЈ	2
ПЗ Пландиште	СЈ; Л; СВ	1; 3; 7
Сточарство	СЈ	4
Дон Мат	СЈ	1
Ивановићи 2016 ВГ	Л	1
ЗЗ Рановчанка	СВ	13
ВА Рајковић Вет	СВ	6
ЗЗ Соаре	СВ; Л	1; 0
УП Баточина	СЈ	3
ГУ Јагодина	СЈ	3
Агротансковић Промет	СЈ; СВ	3; 3
ВС Параћин	СВ	1
Агроцвија	СЈ	15
Биос технологи	СЈ	23
Мин Косјерић	СЈ	0
Унигенетик	СЈ	4
ЗСЗ Глијеча	СЈ	104
Симхол	СЈ	14
Агродоместика	СЈ	35
Дуовет Вранеш	СЈ	1

Агроливаде	СЈ; Б	49; 0
ВА Јовановић Вет	СВ	1
Горан Вет	КАРАК	0
ЗОО Агро Мат	ВВ	0
УКУПНО / TOTAL	393	

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN

Ради бољег увида у тренд и динамику матичне евиденције оваца по окрузима и генотиповима, представљамо табелу 11. У табели 11 је приказан укупан број уматичених грла, узимајући у обзир само грла обухваћена мерама селекције, по окрузима.

Евидентно је да се највећи број уматичених грла налази у Рашком округу. Тачније, од укупног броја староуматичених грла, у овом округу је регистровано 18,65%, од новоуматичених 16,23%, овнова 12,07%, док је приплодни подмладак заступљен са 18,70% у збирном броју подмлатка.

Најмање уматичених грла је регистровано у Борском округу (3.608 оваца и овнова), што је и разумљиво, будући да су у овом округу само две ООО. У овом округу је, од укупног броја, евидентирано 0,99% староуматичених оваца, а овнова 1,04%.

Табела 11: Број староуматичених, новоуматичених, излучених грла и приплодног подмлатка оваца по окрузима и генотиповима у 2024. години

Table 11: Number of ewes and rams under selection control by districts and genotypes in 2024

Округ / District	Генотип / Genotype*	КАТЕГОРИЈА / CATEGORY				
		Староуматичене / Ewes 1**	Новоуматичене / Ewes 2**	Излучене / Culled	Приплодни подмлатак / Breeding lambs and yearlings	Овнови / Rams
Сремски	СЈ	83	0	34	38	2
	ИДФ	1.807	181	832	768	57
	РОМ	367	50	348	180	16
	КВ	34	0	65	49	1
	С	36	0	0	14	2
	ЗБИР	2.327	231	1.279	1.049	78
Мачвански	СЈ	8.658	1.070	1.828	3.205	276
	В	8.339	874	1.600	1.706	296
	ИДФ	4.452	697	865	1.195	172
	РОМ	2.248	438	1.938	814	105
	СВ	10	0	0	0	1
	БЕРГ	84	35	9	22	5
	МИС	58	0	0	32	2
	Ш	0	9	0	0	0
	Т	64	1	81	6	3
	КАРАК	16	0	0	0	1
	ЗБИР	23.929	3.124	6.321	6.980	861
Колубарски	СЈ	38.201	3.192	4.523	10.181	1.336
	В	1.804	120	358	852	115
	ИДФ	1.014	102	275	324	40
	РОМ	687	181	230	338	26
	ВВ	0	0	0	3	0
	МИС	188	14	51	35	11
	Б	106	26	17	27	2
	ПП	42	0	2	27	1
	КАРАК	11	5	13	50	2
	С	2	0	0	1	1
	ЗБИР	42.055	3.640	5.469	11.838	1.534
Поднонавски	СЈ	212	36	5	30	7
	В	6.505	684	1.160	2.862	203
	ИДФ	959	170	214	521	42
	РОМ	249	57	113	407	11
	СВ	224	60	38	267	7

Округ / District	Генотип / Genotype*	КАТЕГОРИЈА / CATEGORY				
		Староуматичене / Ewes 1**	Новоуматичене / Ewes 2**	Излучене / Culled	Приплодни подмладак / Breeding lambs and yearlings	Овнови / Rams
	Л	168	18	1	103	5
	ПО	41	0	0	0	0
	ЗБИР	8.358	1.025	1.531	4.190	275
Браничевски	СЈ	534	73	236	215	14
	В	9.551	1.190	2.473	2.600	306
	ИДФ	3.714	612	575	1.313	133
	РОМ	607	179	134	288	51
	МИС	38	0	0	7	1
	СВ	7.186	1.055	1.052	2.178	293
	Ш	89	0	7	1	2
	Л	200	52	9	110	6
	ПО	0	0	0	39	0
	КВ	33	32	1	15	2
	Б	45	0	0	55	2
	С	32	0	0	1	3
	ЗБИР	22.029	3.193	4.487	6.822	813
Шумадијски	СЈ	2.872	344	401	1.720	110
	В	14.439	1.163	2.546	5.024	431
	ИДФ	3.669	313	526	1.997	132
	РОМ	226	30	96	140	11
	БЕРГ	103	25	1	46	4
	ПО	32	0	0	48	1
	Т	1	0	0	0	1
	ЗБИР	21.342	1.875	3.570	8.975	690
Поморавски	СЈ	1.502	213	410	361	60
	В	3.225	309	801	804	100
	ИДФ	727	146	157	338	32
	РОМ	429	24	65	351	23
	СВ	248	165	1	97	7
	БМ	0	0	0	0	1
	ПО	474	17	288	17	14
	ЗБИР	6.605	874	1.722	1.968	237
Борски	СЈ	209	0	45	52	5
	В	477	31	18	254	18
	ИДФ	538	2	8	49	17
	РОМ	165	10	30	44	4

Округ / District	Генотип / Genotype*	КАТЕГОРИЈА / CATEGORY				
		Староуматичене / Ewes 1**	Новоуматичене / Ewes 2**	Излучене / Culled	Приплодни подмладак / Breeding lambs and yearlings	Овнови / Rams
	СВ	1.918	45	144	770	68
	КВ	97	0	0	21	0
	КАРАК	3	0	11	9	1
	ЗБИР	3.407	88	256	1.199	113
Зајечарски	В	1.228	209	470	264	45
	ИДФ	400	33	188	131	16
	РОМ	50	12	2	0	1
	СВ	3.537	494	997	1.513	130
	КВ	1.136	169	198	364	52
	ЗБИР	6.351	917	1.855	2.272	244
Златиборски	СЈ	3.6077	5.585	5.585	17.173	1.169
	В	3.045	502	576	1.847	123
	ИДФ	6.791	886	1.772	2.730	262
	РОМ	436	47	177	210	16
	БЕРГ	29	0	12	0	0
	МИС	6	0	5	0	0
	КАРАК	53	11	20	21	1
	ЗБИР	46.437	7.031	8.147	21.981	1.571
Моравички	СЈ	14.768	1.718	1.601	6.311	385
	В	2.164	151	236	1.064	101
	ИДФ	2.271	301	202	1.451	103
	РОМ	594	148	169	98	17
	СВ	50	18	0	56	3
	КВ	0	17	0	0	1
	Б	6	0	8	1	0
	С	38	7	7	46	2
	ЗБИР	19.891	2.360	2.223	9.027	612
Рашки	СЈ	58.451	6.474	12.416	19.263	1.070
	В	2.017	87	296	1.329	87
	ИДФ	3.241	236	450	1.664	123
	РОМ	571	52	274	341	22
	Л	0	0	0	11	1
	Б	20	0	0	6	0
	С	8	0	3	1	1
	ЗБИР	64.308	6.849	13.439	22.615	1.304

Расински	СЈ	9.113	1.211	3.056	2.348	354
	В	7.291	750	2.117	1.434	269
	ИДФ	2.885	312	782	620	120
	РОМ	249	67	131	133	25
	СВ	339	124	30	79	19
	КАРАК	1	0	0	10	0
	Л	24	18	0	0	0
	ПП	4	0	13	37	0
	ПО	6	0	0	0	0
	КВ	253	39	11	70	6
	ЗБИР	20.165	2.521	6.140	4.731	793
Нишки	СЈ	141	29	36	29	4
	В	2.932	295	929	838	75
	ИДФ	399	86	144	143	15
	РОМ	322	95	67	178	13
	СВ	5.990	759	993	1.944	176
	КВ	53	16	40	1	2
	ЗБИР	9.837	1.280	2.209	3.133	285
Топлички	СЈ	1.410	253	330	187	31
	В	1.961	198	370	253	50
	ИДФ	260	23	0	19	8
	РОМ	58	15	80	4	0
	ЗБИР	3.689	489	780	463	89
Пиротски	СЈ	116	0	73	0	3
	В	696	83	93	199	25
	ИДФ	104	10	49	23	8
	РОМ	12	0	0	0	0
	СВ	5.350	779	1.485	1.685	195
	ПО	1.111	184	250	385	48
	КВ	39	0	0	22	2
	ПП	140	22	14	65	6
	КАРАК	70	3	9	37	2
	Б	46	0	0	50	0
	ЗБИР	7.684	1.081	1.973	2.466	289
Јабланички	СЈ	1.166	270	73	545	17
	В	2.294	359	331	1.077	49
	ИДФ	260	59	8	155	13
	РОМ	78	32	38	29	3
	СВ	85	50	31	35	3
	Л	55	5	0	22	1
	КАРАК	50	36	0	58	0
	ЗБИР	3.988	811	481	1.921	86

Пчињски	СЈ	1.758	245	132	191	48
	В	9.667	1.530	912	3.652	225
	ИДФ	0	36	9	14	1
	РОМ	46	0	0	71	1
	ПО	2.435	476	68	1.292	23
	ПП	10	0	0	0	0
	КАРАК	15	0	1	25	1
	ЗБИР	13.931	2.287	1.122	5.245	299
Београдски	СЈ	3.014	488	297	980	106
	В	10.667	1.544	3.317	1.819	372
	ИДФ	2.664	221	748	751	122
	РОМ	307	49	99	219	18
	СВ	220	0	27	0	12
	Ш	1	2	0	18	1
	Л	1.642	197	155	199	53
	Т	0	0	0	12	0
	Ц	0	0	0	62	0
	С	18	7	7	2	3
	ЗБИР	18.533	2.508	4.650	4.062	687
	Укупно / Total	344.866	42.184	67.654	120.937	10.860

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA SHEEP, В – ВИРТЕМБЕРШКА РАСА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНС/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, БЕРГ – БЕРГАМО/BERGAMO, МИС – МИС/MIS, Ш – ШАРОЛ/CHAROLAISE, Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, Б – БАРДОКА/BARDOKA STRAIN, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/KARAKACHAN STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRJIIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN, ПО – ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЊЕНА/PIROT IMPROVED, КВ – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/KRIVOVIR STRAIN, С – САФОЛК/SUFFOLK ; ВЛ – ВЛАШИЊКА ПРАМЕНКА/VLASIC STRAIN; БМ – БРИТАНСКА МЛЕЧНА/BRITISH MILK SHEEP; Ц – ЦИГАЈА/TSIGAI SHEEP

** EWES 1 REFERS TO HERD BOOK ANIMALS; EWES 2 REFERS TO YOUNG ANIMALS FIRST TIME REGISTERED IN HERD BOOK

Табела 12: Број староуматичених, новоуматичених, излучених грла и приплодног подмлатка оваца по генотиповима у 2024. години

Table 12: Number of ewes and rams under selection control by genotypes in 2024

Генотип / Genotype*	Староуматичене / Ewes 1**	Новоуматичене / Ewes 2**	Излучене / Culled	Приплод ни подмлад ак / Breeding lambs and yearlings	Овнови / Rams
СЈ	178.285	21.201	31.081	62.829	4.997
В	88.302	10.079	18.603	27.878	2.890
ИДФ	36.155	4.426	7.804	14.206	1.416
РОМ	7.701	1.486	3.991	3.845	363
БЕРГ	103	25	1	46	4
МИС	232	14	56	42	12
СВ	25.157	3.549	4.798	8.624	914
Ш	90	11	7	19	3
Л	2.089	290	165	445	66
Т	65	1	81	18	4
ПО	4.099	677	606	1.742	86
КВ	1.645	273	315	542	66
ПП	196	22	29	129	7
КАРАК	218	55	54	200	8
Б	223	26	25	139	4
С	134	14	17	65	12
ВВ	/	/	/	3	/
БМ	/	/	/	/	1
ЦИГ	/	/	/	62	/
ВЛ				196	
Укупно / Total	344.694	42.149	67.633	121.030	10.853

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA SHEEP, В – ВИРТЕМБЕРШКА ПАСА/MERINOLANDSCHAF, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНС/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, БЕРГ – БЕРГАМО/BERGAMO, МИС – МИС/MIS, Ш – ШАРОЛ/CHAROLAISE, Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, Б – БАРДОКА/BARDOKA STRAIN, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/KARAKACHAN STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/SVRJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/LIPA STRAIN, ПО – ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЊЕНА/PIROT IMPROVED, КВ – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/KRIVOVIR STRAIN, С – САФОЛК/SUFFOLK ; ЦИГ – ЦИГАЈА/TSIGAI; БМ – БРИТАНСКА МЛЕЧНА/BRITISH MILK SHEEP; ВЛ – ВЛАШИЈКА ПРАМЕНКА/VLASIC STRAIN.

КОНТРОЛА ПРОДУКТИВНОСТИ

Праћење производних особина је један од основних предуслова успешног селекцијског рада. Немогуће је очекивати одређени селекцијски напредак без увида у производне вредности матичне популације. Извршена контрола продуктивности је приказана раздвајајући племените и аутохтоне расе оваца.

ПЛЕМЕНИТЕ РАСЕ

У табели 13 су представљени резултати контроле продуктивности племенитих раса оваца.

Табела 13: Контрола продуктивности племенитих раса оваца

Table 13: Control of productive parameters of ewes

Основна одгајивачка организација/ Breeding organization	Генотип/ Genotype	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
Агротим плус	ИДФ	961	1,40	4,30	13,26	27,49	69,79	3,73
	РОМ	218	2,41	1,96	6,37	13,95	55,89	1,92
ПЗ Бојтар	С	36	1,20	4,00	14,40	31,00	79,00	3,80
	ИДФ	615	1,20	3,90	13,90	29,50	68,00	4,32
ВС Доњи Срем	РОМ	142	2,35	3,12	7,87	16,24	49,25	2,11
	ИДФ	35	1,11	2,74	12,35	26,16	74,61	3,88
Ветбол Клиника	В	614	1,30	4,40	14,10	30,10	72,00	3,67
	ИДФ	141	1,40	4,70	13,90	30,00	69,00	3,69
Воја Мат	В	81	1,30	4,30	13,50	33,70	76,00	3,31
	ИДФ	83	1,20	4,20	13,10	33,60	70,00	2,98
	РОМ	127	1,90	2,20	10,60	21,50	60,00	2,13
Агромат Гаја	В	49	1,40	4,40	17,10	28,50	58,00	6,59
	РОМ	84	2,50	2,40	11,50	19,30	59,00	2,85
	ИДФ	14	1,40	4,00	13,00	30,90	70,00	3,22
Лане ИН	В	734	1,40	3,50	13,50	30,90	75,00	3,44
	ИДФ	10	1,50	3,50	14,00	31,10	71,00	3,32
	РОМ	122	2,30	2,40	9,90	27,00	67,00	2,27
Веса Мат	В	2714	1,30	4,60	13,40	34,00	70,00	3,39
	ИДФ	1516	1,30	4,60	13,70	34,60	68,00	3,44
	РОМ	618	1,80	2,60	11,00	27,00	60,00	2,56
	БЕРГ	89	1,20	4,80	15,10	37,20	68,00	3,11
	МИС	40	1,20	4,70	13,90	33,80	69,00	3,21
	Т	9	1,10	5,10	1313,90	36,40	72,00	3,03

Мат 2012	В	1808	1,30	4,10	14,00	30,10	72,00	3,38
	РОМ	350	2,10	2,40	10,90	24,00	58,00	2,02
	ИДФ	1184	1,30	3,90	13,70	29,40	67,00	3,34
ВС Осечина	РОМ	65	1,30	2,90	8,40		52,00	1,50
	ИДФ	80	1,30	3,60	11,00	32,50	73,00	2,28
	В	80	1,00	4,20	11,70	34,80	75,00	2,33
ЗЗ Зоон	ИДФ	47	1,30	4,30	13,50	31,70	71,00	2,89
	В	384	1,40	4,30	13,50	31,60	76,00	3,05
ВЦ Ваљево	РОМ	169	2,00	2,50	8,70	18,40	64,00	264,00
	ИДФ	159	1,30	4,30	13,80	33,00	78,00	3,67
	В	41	1,20	4,50	14,00	32,10	80,00	3,79
ВС Мићко	В	418	1,20	3,70	12,40	33,00	75,00	3,45
	ИДФ	234	1,30	3,90	12,50	33,30	75,00	3,38
	РОМ	23	1,70	3,20	10,90	28,20	56,00	2,18
Селекција Вет	С	2	1,00	5,30	13,10	32,60	61,00	2,75
	В	197	1,30	3,90	11,20	29,90	72,00	3,33
	РОМ	391	2,10	2,50	8,60	26,70	54,00	1,95
	ИДФ	143	1,20	4,10	11,50	30,50	66,00	2,95
ЦЗРП Лајковац	МИС	194	1,45	4,35	13,45	28,85	73,00	3,77
	ИДФ	176	1,40	4,20	13,00	34,20	77,00	4,22
	В	286	1,30	3,60	11,20	31,40	75,00	3,58
ПВС Марин Гај	В	39	1,00	5,60	13,30	32,00	79,00	3,54
	РОМ	79	2,10	2,10	7,30	23,40	56,00	1,97
ПЗ Пландиште	В	3037	1,10	3,30	13,10	29,90	77,00	3,32
	ИДФ	402	1,10	3,40	13,30	29,80	76,00	3,33
	РОМ	85	2,10	2,70	11,70	27,00	65,00	3,30
Агровук	В	294	1,40	3,40	13,80	31,50	70,00	3,41
	РОМ	83	3,80	2,40	12,00	23,40	62,00	2,33
	ИДФ	65	1,30	3,30	13,30	28,90	69,00	2,82
Сточарство	В	1484	1,40	3,90	10,00	29,50	74,00	3,49
	РОМ	61	1,40	2,80	7,80	24,40	60,00	2,05
	ИДФ	516	1,30	4,10	10,80	31,50	77,00	3,70
Дон Мат	РОМ	9	2,20	3,30	11,00	22,00	63,00	2,27
	В	1278	1,20	3,40	13,40	27,00	68,00	3,19
Икс Плус	В	1565	1,40	4,10	14,10	30,80	81,00	3,83
	ИДФ	629	1,20	4,00	11,20	32,00	77,00	3,50
	РОМ	108	2,20	3,30	12,96	27,80	64,00	2,98
	С	20	1,40	4,00	14,40	30,20	76,00	3,58
ЗЗ Рановчанка	В	617	1,40	3,90	12,30	29,10	71,00	3,93
	ИДФ	322	1,60	3,80	12,50	29,30	73,00	4,50

33 Дунав Млава	В	515	1,40	3,80	17,30	27,90	70,00	3,76
	ИДФ	581	1,50	3,80	17,30	27,90	71,00	3,85
Сточари Хомоља	В	441	1,50	3,80	11,80	28,00	67,00	3,78
	ИДФ	12	1,70	3,80	11,70	27,60	69,00	3,90
ОЗЗ Скиповљанка	В	226	1,60	3,30	13,20	23,80	70,00	3,46
	РОМ	37	1,90	2,50	8,60	15,00	60,00	2,05
	Ш	29	1,10	3,60	13,30	24,60	70,00	3,02
	ИДФ	70	1,60	3,20	13,40	24,40	74,00	3,83
Ивановићи 2016 вг	В	499	2,00	3,10	14,20	27,70	86,00	3,49
	ИДФ	418	2,30	3,20	12,80	27,80	81,00	3,05
	РОМ	317	2,50	2,50	11,70	24,00	72,00	2,02
	Ш	60	2,00	3,70	13,60	30,80	97,00	3,22
ОЗЗ Млава	РОМ	190	1,60	2,10	10,90	21,80	60,00	2,46
	МИС	38	1,20	4,20	12,20	28,20	78,00	3,96
	В	3271	1,10	4,50	12,10	28,00	72,00	3,85
	ИДФ	789	1,60	4,60	12,00	32,90	74,00	3,72
Праменка	В	1469	1,20	4,00	12,40	27,70	74,00	3,69
	ИДФ	465	1,10	3,80	11,70	27,00	69,00	3,50
Канцеларија за пољопривреду Жагубица	В	10	1,30	2,90	12,10	23,60	/	3,80
	ИДФ	125	1,30	3,40	12,90	24,10	/	3,84
Мима Драги и Славиша	В	271	1,30	3,40	12,40	27,50	72,00	3,76
	ИДФ	209	1,30	3,50	12,90	27,30	72,00	3,69
Пурењак Систем	В	130	1,10	3,60	13,50	28,60	75,00	3,45
УС Топола	С	12	1,17	4,61	14,90	37,00	86,30	3,80
	В	607	1,50	4,29	12,00	31,60	82,10	4,00
	ИДФ	454	1,29	3,96	12,50	32,90	74,60	3,70
УОГСР Шумадија	В	2126	1,40	3,80	14,70	30,90	69,00	4,10
	ИДФ	1181	1,40	3,70	14,60	31,50	68,00	3,99
	БЕРГ	99	1,00	4,10	14,80	31,10	68,00	3,74
	ПО	32	1,20	3,50	12,90	26,30	64,00	3,38
	РОМ	243	2,10	2,60	11,60	23,30	59,00	2,90
	Т	1	2,00	3,10	14,40	30,90	69,00	3,70
	Ш	8	1,40	3,60	14,50	30,90	68,00	3,83
Бакин Агро	БЕРГ	29	1,20	4,20	13,00	29,20	69,00	3,22
	РОМ	10	2,10	2,80	10,10	23,70	53,00	1,77
	ИДФ	350	1,40	4,20	13,40	30,40	73,00	3,64
	В	5559	1,30	4,30	13,50	31,10	74,00	3,59

Дејан Вет	ИДФ	1059	1,30	4,10	13,60	33,50	69,00	3,86
	В	692	1,40	4,00	14,00	33,70	69,00	3,87
БЦС Селект	В	1465	1,10	4,00	13,40	31,30	72,00	4,50
	ПО	453	1,10	2,90	10,80	21,40	66,00	3,51
	ИДФ	105	1,20	4,20	14,90	32,20	76,00	4,62
Млекара Михајловић	В	106	1,10	3,80	13,10	33,40	67,00	4,07
	ИДФ	45	1,30	3,70	13,40	34,10	68,00	3,91
Зоохигијена Ђуприја	В	42	1,00	3,40	12,60	31,50	61,00	2,77
	ИДФ	39	1,00	3,80	12,70	31,10	67,00	3,03
ВС Параћин	РОМ	89	2,10	2,90	10,10	21,30	53,00	1,89
Агротансковић Промет	В	357	1,10	3,90	11,60	31,50	71,00	4,00
	РОМ	66	1,50	2,40	9,70	23,50	56,00	2,64
	ИДФ	135	1,10	3,90	11,70	31,80	71,00	3,95
УОГСР Бор	РОМ	10	1,20	2,80	12,40	26,00	58,00	2,10
	ИДФ	36	1,10	3,30	15,40	29,90	69,00	3,36
	В	39	1,20	3,40	15,20	30,50	75,00	3,45
Аграр Пореч	В	418	1,40	3,30	13,50	33,30	74,00	3,26
	ИДФ	422	1,50	3,40	13,40	33,50	69,00	2,84
	РОМ	155	2,00	2,40	12,30	27,40	60,00	2,07
Зоотим	В	279	1,20	3,90	11,60	31,50	73,00	3,34
	РОМ	49	1,90	2,10	8,60	26,10	62,00	2,67
	ИДФ	135	1,20	4,00	11,70	32,10	72,00	3,37
Агробисер	В	193	1,20	4,30	13,30	31,70	79,00	3,85
Ген	В	849	1,30	4,30	13,20	30,20	76,00	4,37
	ИДФ	164	1,30	3,80	12,40	30,30	71,00	4,09
НПЦ Селект	В	22	1,20	3,90	13,90	32,20	69,00	3,92
	ИДФ	54	1,20	3,90	13,90	32,50	70,00	4,01
Агроуслуге Плус	В	1101	1,40	3,50	11,80	30,90	74,00	3,15
	ИДФ	1851	1,40	3,70	11,80	31,30	76,00	3,39
	РОМ	345	2,20	2,20	8,20	22,70	64,00	2,39
	БЕРГ	29	1,00	3,20	11,20	31,60	79,00	3,14
	МИС	6	1,00	3,50	10,60	30,80	71,00	2,98
Тара Аграр инжењеринг	В	672	1,30	4,00	12,10	32,20	73,00	3,14
	ИДФ	526	1,30	4,20	12,20	32,00	73,00	3,26
Ера селекција	ИДФ	2702	1,50	4,70	14,20	31,60	79,00	3,36
	РОМ	25	2,20	3,40	10,90	24,80	60,00	2,15
	В	355	1,50	4,80	14,30	31,90	80,00	3,27
Бајорс	В	99	1,10	4,50	12,70	30,50	79,00	3,02
	ИДФ	109	1,20	4,60	12,80	30,90	71,00	2,83
Агроборава	В	390	1,20	3,60	11,70	31,50	57,00	3,40

ВС Струјић	ИДФ	311	1,30	3,90	13,00	32,20	72,00	3,74
	В	541	1,20	3,90	13,00	31,80	71,00	3,40
Дими Вет	В	22	1,00	4,00	12,70	32,90	71,00	3,60
	ИДФ	156	1,20	4,60	14,10	36,90	73,00	3,62
Драгачевски сименталац	В	599	1,40	3,80	12,10	28,90	75,00	4,27
	ИДФ	429	1,40	3,60	11,90	28,20	75,00	4,25
	РОМ	22	2,30	2,30	8,80	17,90	64,00	1,93
Веља Фарма Мат	В	1172	1,10	3,80	15,50	32,00	68,00	3,08
	ИДФ	1365	1,30	3,70	15,30	32,00	68,00	3,39
	С	45	1,30	3,40	16,30	31,50	70,00	3,07
	РОМ	370	1,60	3,00	9,80	22,80	54,00	2,25
Сувобор КООП	В	134	1,30	3,70	13,60	27,00	69,00	3,96
	ИДФ	30	1,40	4,60	10,40	25,10	71,00	4,20
	РОМ	51	2,30	2,10	8,80	22,80	60,00	1,80
ВС Риде Вет	ИДФ	63	1,50	4,10	12,50	30,80	68,00	3,54
ЗЗ Никољача	ИДФ	48	1,10	4,30	12,30	24,90	66,00	3,98
	РОМ	48	1,40	3,70	10,90	22,90	54,00	1,93
	В	288	1,10	4,80	10,10	27,40	66,00	4,09
ЗЗ Западна Морава	ИДФ	2171	1,30	3,70	13,70	31,80	68,00	3,78
	В	1148	1,40	4,30	14,40	32,80	73,00	4,06
Радјевић НЛ	ИДФ	470	1,20	4,00	12,70	32,20	70,00	2,35
	В	144	1,10	4,00	12,90	32,70	72,00	2,37
	РОМ	86	2,10	2,10	8,90	23,40	54,00	1,61
ЗОО Оквир Мат	РОМ	61	2,00	2,70	9,50	23,00	59,00	2,25
ВС Варварин	ИДФ	159	1,30	4,00	11,20	27,30	64,00	3,64
	В	185	1,20	4,00	11,20	26,50	63,00	3,60
Врбница селек	РОМ	164	2,00	2,90	10,50	23,40	65,00	4,25
	В	968	1,20	4,00	11,90	26,10	68,00	4,40
	ИДФ	128	1,30	4,50	11,80	26,80	77,00	4,22
Зооселект Центар	В	1762	1,40	4,20	14,20	32,50	81,00	4,19
	ИДФ	1291	1,40	3,90	13,90	31,10	77,00	4,12
ВС Пештерац	В	253	1,20	3,70	12,70	28,10	71,00	3,83
	ИДФ	32	1,10	4,20	13,00	28,90	77,00	4,18
Агромс	В	1844	1,40	4,20	14,20	32,40	81,00	4,20
	ИДФ	398	1,40	3,90	13,80	30,50	78,00	4,15
	РОМ	53	1,50	2,60	9,40	23,50	55,00	3,31
УОГ Мимс	В	996	1,50	3,80	13,50	29,60	69,00	3,70
	ИДФ	846	1,60	3,80	13,90	31,90	71,00	3,68
	РОМ	44	1,50	2,80	10,40	20,70	55,00	2,78
ЗЗ Мица	В	898	1,20	3,80	12,90	30,80	68,00	3,41
	ИДФ	20	1,30	3,40	12,70	30,90	75,00	3,43

Зооматик	В	995	1,20	4,30	14,90	30,50	70,00	3,94
	ИДФ	358	1,40	4,50	14,90	30,00	71,00	3,98
	РОМ	4	3,30	2,10	8,00	19,80	62,00	1,40
	ПО	8	1,10	3,20	12,80	26,60	61,00	2,87
ОЗЗ Буковик	В	303	1,30	3,20	13,80	29,30	65,00	3,51
Просперитет Плус	В	381	1,40	3,70	12,50	30,30	60,00	3,41
	ИДФ	107	1,50	4,00	12,80	31,00	66,00	4,09
СМЗ Скорица	В	54	1,00	3,30	14,50	30,60	79,00	4,05
Мат Ђорђевић	В	206	1,30	4,10	12,40	26,80	70,00	3,24
УС Пастир	ИДФ	232	1,30	3,60	12,90	31,20	72,00	3,78
	В	165	1,40	3,70	12,90	32,40	74,00	3,97
	РОМ	8	2,30	2,90	9,90	19,70	56,00	3,00
Јевтић Аграр	В	662	1,50	3,50	14,10	26,40	67,00	3,64
	ИДФ	40	1,50	3,50	14,10	26,30	67,00	3,72
ВСТ Селект	В	416	1,30	3,20	11,60	31,30	75,00	3,50
Агроном Кватро	В	392	1,40	3,90	13,70	35,00	71,00	3,42
ВС Сврљиг	В	335	1,25	3,23	10,57	29,90	69,50	2,32
	РОМ	327	1,50	1,70	6,90	22,30	53,00	1,95
УО Генотип	ИДФ	39	1,30	3,70	12,70	31,20	67,00	4,11
	В	156	1,20	3,80	12,40	29,80	70,00	4,19
	РОМ	213	1,70	2,30	9,70	18,10	62,00	2,15
УПМ Гргуре	В	1718	1,40	4,40	14,30	31,70	72,00	3,70
	ИДФ	149	1,30	4,30	14,40	31,50	69,00	3,42
	РОМ	69	1,90	3,00	9,10	23,20	61,00	1,93
ММ Гргуре	В	240	1,50	4,40	14,20	31,70	70,00	3,47
	ИДФ	134	1,40	4,30	14,20	31,70	68,00	3,39
Стадо	ИДФ	29	1,10	3,60	13,20	26,30	58,00	2,78
	В	65	1,20	3,30	12,80	24,60	64,00	2,75
Зоотехник 010	В	261	1,20	3,90	13,00	28,40	/	3,60
	РОМ	12	1,40	2,70	9,90	/	/	/
	ПО	11	1,40	3,90	11,70	/	/	/
	ИДФ	26	1,20	3,80	12,60	31,80	/	/
ВК Пирот	В	210	1,20	3,90	14,40	26,20	69,00	2,97
	ПО	263	1,20	3,20	13,10	23,50	57,00	2,57
Аграр Бабушница	ПО	932	1,10	4,00	11,10	26,90	70,00	2,50
	В	71	1,10	4,10	11,20	27,10	72,00	2,46
Деми Вет	ПО	69	1,30	3,10	11,40	28,00	65,00	2,56
	ИДФ	59	1,50	4,40	13,90	31,70	71,00	3,38
	В	111	1,40	3,30	13,20	30,30	70,00	3,61
Ђура Вет	В	1964	1,30	4,50	12,60	30,30	69,00	3,42
	ИДФ	274	1,30	5,10	13,40	33,10	69,00	3,62
	РОМ	110	1,60	2,90	9,50	23,30	63,00	2,86

Горан Вет	В	445	1,10	3,40	13,30	28,60	66,00	3,41
ВС Бујановац	В	7085	1,30	4,10	14,10	29,10	70,00	4,43
	ПО	2740	1,30	3,80	13,60	26,60	62,00	3,25
ВС Врање	В	3328	1,00	4,60	12,30	23,60	69,00	3,97
	ИДФ	19	1,20	3,70	9,70	20,30	63,00	4,16
	РОМ	161	1,10	2,70	8,60	17,00	58,00	1,89
ЗОО Агро Мат	В	146	1,30	3,60	13,30	29,10	65,00	3,95
	ПО	45	1,20	3,40	12,10	26,10	57,00	3,70
	РОМ	46	2,70	1,90	8,10	20,00	57,00	2,63
ОУ Босилеград	ПО	9	1,30	3,40	12,60	28,40	61,00	2,58
	В	70	1,30	3,70	12,40	27,30	68,00	3,33
ЗЗ Слога	ИДФ	783	1,50	3,50	12,00	31,70	82,00	4,09
	В	6309	1,40	3,40	12,10	31,60	79,00	3,97
Бовис	ИДФ	354	1,20	3,90	12,30	31,60	73,00	3,72
	РОМ	34	2,50	2,70	8,30	24,60	64,00	2,29
	В	246	1,20	4,20	12,40	32,10	71,00	3,43
ИПН	ИДФ	372	1,10	3,60	12,80	28,70	80,00	3,13
	РОМ	93	1,70	2,80	9,50	22,10	73,00	2,55
	Ш	3	2,30	3,80	14,20	30,40	81,00	3,00
	С	17	1,20	4,10	14,60	31,20	84,00	3,66
	В	669	1,10	3,50	12,40	27,90	79,00	3,09
УПУСЖ Барајево	РОМ	148	1,55	2,32	8,30	15,40	61,00	2,40
	ИДФ	514	1,35	3,27	11,30	23,30	74,10	3,40
	В	130	1,55	3,28	11,80	26,90	73,20	3,40
Фармер консалтинг	РОМ	52	1,90	2,70	7,60	19,30	52,00	2,31
	ИДФ	503	1,40	3,90	12,00	31,90	70,00	3,84
	В	194	1,30	4,00	12,20	32,10	71,00	3,81
ЗЗ Влашка	ИДФ	103	1,14	4,05	13,60	7,90	74,80	3,90
	В	4081	1,27	4,20	13,70	27,90	76,90	3,70
Кнез Аграр	ИДФ	18	1,50	3,20	11,70	19,30	79,00	3,78
	В	62	1,40	3,20	10,40	18,70	75,00	3,41

В – ВИРТЕМБЕРШКА PASA/MERINOLANDSCHAФ, ИДФ – ИЛ ДЕ ФРАНС/ILE DE FRANCE, РОМ – РОМАНОВСКА/ROMANOV SHEEP, МИС – МИС/MIS, Т – ТЕКСЕЛ/TEXEL, БЕРГ-БЕРГАМО/BERGAMO, ПО-ПИРОТСКА ОПЛЕМЕЉЕНА/PIROT IMPROVED, С – САФОЛК/SUFFOLK; / - НЕМА ПОДАТАКА

Контрола продуктивности је извршена код 123.065 што је слично у односу на претходну годину (123.583 грла). Највећи број грла (9.825) је установљен под контролом ВС „Бујановац“, а најмањи (54) у СМЗ „Скорица“.

Евидентна је варијабилност у погледу параметара продуктивности, чак и у оквиру истог генотипа. Познато је да се са родитеља на потомство преносе гени, а не особине. Трансформација наследне информације у особину је могућа уколико се обезбеде одређени услови (исхрана, услови на фарми, година, сезона). Ово је последица чињенице да гени

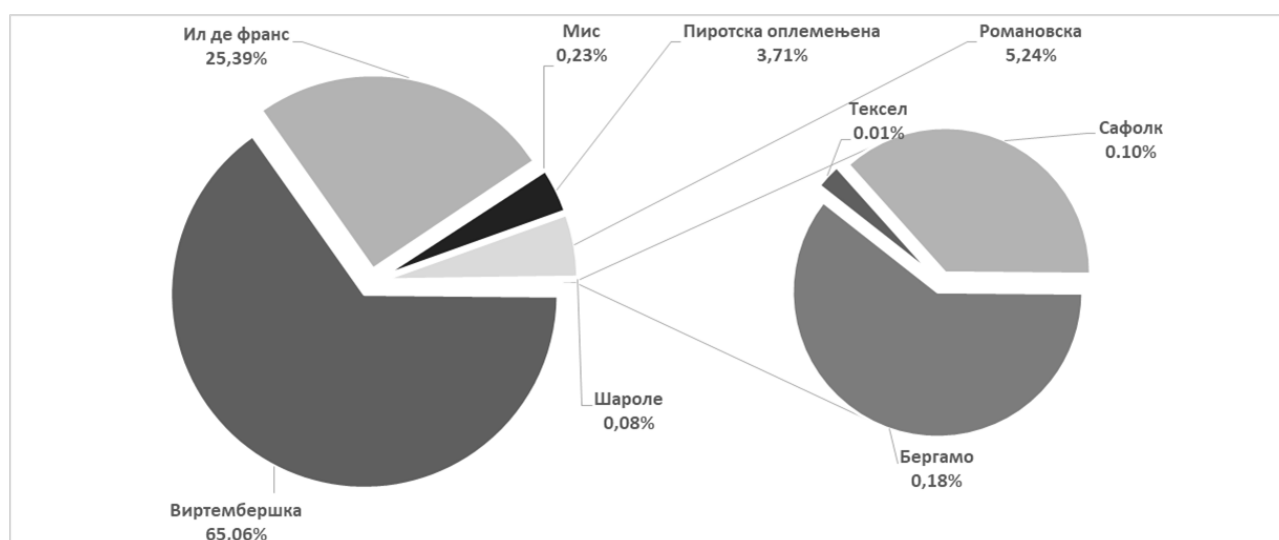
обезбеђују потенцијал да се одређена особина испољи, што зависи од фактора спољашње средине. Дакле, интеракција генотипа и околине, детерминише ниво експонирања особина.

Херитабилитет особина, као генетски праметар, је динамична категорија која се мења током године, у зависности од промене генетске структуре популације и услова средине. Тако је вредност херитабилитета за прираст јагњади у дојном периоду ниска, да би након одбијања, била висока. То се објашњава чињеницом што јагњад у првих месец до 2 месеца, велики део прираста остварују из млека (услови средине), а касније и генотип почиње све више да испољава различит утицај.

Из угла расне структуре (графикон 4), најзаступљенија је Виртембершка овца (Merinolandshaf) са 65,06%, од укупно контролисаних грла. Следе Ile de France 25,39%, романовска са 5,24%, пиротска оплемењена са 3,71%, МИС (0,23%), шароле (0,08%), бергамо (0,18%), сафолк (0,10%) и тексел (0,01%).

Графикон 4: Заступљеност племенитих раса оваца у контроли продуктивности (%)

Graph 4. Percentage of genotypes in control of productive parameters (%)

У циљу ефикасније процене фенотипова, у табели 14 су приказани резултатни контроле особине плодности, телесне развијености и приноса вуне, по генотиповима.

Табела 14: Контрола продуктивности племенитих раса оваца, по генотиповима

Table 14. Control of productive parameters of ewes, by genotype

Генотип/ Genotype	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
Виртембершка	80.079	1,29	3,89	13,02	29,85	71,79	3,61
Ил де франс	31.241	1,33	3,92	12,97	29,90	71,67	3,62
Мис	278	1,21	4,19	12,54	30,41	72,75	3,48
Пиротска оплемењена	4.562	1,22	3,44	12,21	25,98	62,56	2,99
Романовска	6.446	1,99	2,60	9,67	22,35	59,28	2,79
Шароле	100	1,70	3,68	13,90	29,18	79,00	3,27
Бергамо	217	1,07	4,03	13,70	33,30	71,67	3,33
Тексел	10	1,55	4,10	664,15	33,65	70,50	3,37
Сафолк	132	1,21	4,24	14,62	32,25	76,05	3,44
Укупно	123.065						

Највећу плодност (1,99) је остварила романовска раса оваца, што је и очекивано, обзиром да се ради о раси високе плодности.

Расе оваца за производњу меса (шароле, тексел, сафолк, ИДФ, МИС) су специјализоване и имају одличне потенцијале у погледу прираста и телесне масе, што је евидентно из табеле 14.

Телесна маса јагњади на рођењу је била највећа код МИС и тексел јагњади (4,19 и 4,10 kg, редом), док су јагњад шароле и бергамо расе била најтежа са 30 дана (13,90 и 13,70 kg, редом), а тексел јагњад су остварила највећу телесну масу при залучењу (33,65 kg).

Одрасла грла која припадају шароле раси, су остварила највећу телесну масу (79,00 kg), док је принос вуне (3,62 и 3,61 kg) био највећи код оваца Ille de France и виртембершке расе.

Како је претходно поменуто, на параметре продуктивности зависе како генетски, тако и парagenетски услови, који укључују услове гајења, квалитета и доступности хране, технологије исхране, неге, здравствене заштите, сезоне и године. Да би се потпуније разумели остварени продуктивни параметри посматраних генотипова, у наредном поглављу је приказан тренд посматраних продуктивних параметара у последњих пет година.

Тренд производних параметара оваца племенитих раса, у периоду 2020. - 2024. година

У наредним табелама су приказани трендови производних параметара код племенитих раса оваца.

Табела 15: Контрола продуктивности виртембершке расе

Table 15: Control of productive parameters for Merinolandschaf

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	66.451	1,32	3,81	12,99	29,09	71,00	3,55
2021	77.271	1,29	3,79	13,00	29,12	69,59	3,51
2022	80.319	1,31	3,85	13,12	32,58	71,34	3,90
2023	79.921	1,29	3,89	12,86	29,92	70,98	3,40
2024	80.079	1,29	3,89	13,02	29,85	71,79	3,61

Табела 16: Контрола продуктивности расе ил де франс

Table 16: Control of productive parameters for Ile de france

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	19.044	1,37	3,84	13,02	29,77	69,05	3,61
2021	23.288	1,35	3,85	12,91	29,86	70,53	3,58
2022	26.012	1,35	3,85	12,99	29,89	71,23	3,56
2023	31.417	1,31	3,92	13,05	29,94	71,03	3,63
2024	31.241	1,33	3,92	12,97	29,90	71,67	3,62

Табела 17: Контрола продуктивности МИС расе

Table 17: Control of productive parameters for MIS

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	443	1,29	3,93	10,87	29,00	63,51	2,62
2021	278	1,22	3,90	15,32	27,77	65,60	2,59
2022	244	1,46	4,00	12,78	29,50	75,75	3,81
2023	262	1,38	4,13	13,03	30,39	72,25	3,45
2024	278	1,21	4,19	12,54	30,41	72,75	3,48

Табела 18: Контрола продуктивности расе тексел

Table 18: Control of productive parameters for Texel

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	37	1,37	4,90	15,15	35,35	91,70	4,30
2021	34	1,95	3,50	13,85	29,60	78,00	3,46
2022	45	2,00	3,40	13,30	30,80	89,00	3,19
2023	59	1,30	3,93	14,27	32,43	73,00	3,33
2024	10	1,55	4,10	664,15	33,65	70,50	3,37

Табела 19: Контрола продуктивности расе шароле

Table 19: Control of productive parameters for Charolais

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	156	1,28	3,99	14,84	29,31	84,18	3,45
2021	145	1,16	3,73	13,31	26,75	72,63	3,03
2022	150	1,46	3,74	14,04	28,83	75,74	3,18
2023	120	1,56	3,64	13,50	29,08	77,20	3,57
2024	100	1,70	3,68	13,90	29,18	79,00	3,27

Табела 20: Контрола продуктивности расе сафолк

Table 20: Control of productive parameters for Suffolk

Година / Year	Број грла / Number	Плодност / Fertility (%)	Маса на рођ. / Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне / Wool yield (kg)
2020	29	1,38	3,60	13,80	28,60	56,90	3,50
2021	39	1,80	4,10	14,60	29,60	75,50	3,98
2022	94	1,33	3,53	13,68	30,30	72,50	3,23
2023	108	1,34	4,03	14,10	31,14	75,72	3,23
2024	132	1,21	4,24	14,62	32,25	76,05	3,44

Табела 21: Контрола продуктивности расе пиротска оплемењена

Table 21: Control of productive parameters for Pirot improved

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	3.087	1,27	3,11	11,94	25,45	61,54	2,96
2021	3.681	1,24	3,48	12,33	26,72	62,79	3,09
2022	4.207	1,28	3,42	12,19	26,43	62,60	3,15
2023	4.626	1,24	3,42	12,35	26,65	61,80	3,11
2024	4.562	1,22	3,44	12,21	25,98	62,56	2,99

Табела 22: Контрола продуктивности расе бергамо

Table 22: Control of productive parameters for Bergamo

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	112	1,12	3,70	14,60	31,30	67,50	3,70
2021	85	1,30	3,50	12,30	26,20	63,00	3,37
2022	122	1,40	3,90	13,75	29,50	69,50	3,56
2023	214	1,17	4,37	13,73	33,03	70,67	3,26
2024	217	1,07	4,03	13,70	33,30	71,67	3,33

Табела 23: Контрола продуктивности расе романовска

Table 23: Control of productive parameters for Romanov sheep

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	1.758	2,28	2,38	9,11	21,44	56,16	2,16
2021	3.378	2,11	2,50	9,24	22,24	55,51	2,22
2022	4.865	2,08	2,52	9,51	21,63	58,60	2,33
2023	6.856	1,93	2,51	9,64	22,17	58,84	2,25
2024	6.446	1,99	2,60	9,67	22,35	59,28	2,79

Производне перформансе оваца племенитих раса, у протеклом петогодишњем периоду, су се кретале у оквиру стандарда за испитиване расе. Извесна одступања су се јавила код тексел, шароле и сафолк раса, што се може објаснити малом популацијом, тј. недовољним бројем јединица посматрања.

Плодност оваца је основни предуслов биолошке ефикасности оваца, у погледу повећања производње меса. Број потомака добијених по јагњењу је један од најважнијих

показатеља продуктивности. Херитабилитет плодности се креће од 0,05 - 0,20, док је фенотипска варијабилност доста висока.

Висок коефицијент варијације и поред ниске наследности, пружа могућност остварења ефеката селекције. У том смислу, препорука је да се следи сновни принцип селекције оваца на плодност који подразумева да се задрже за приплод јединке које потичу из близаначких и тројних легала као и одабир оваца након првог јагњења.

Поред особина плодности које су карактеристична за женска приплодна грла, успех у повећању броја потомака зависи и од репродуктивних карактеристика приплодњака, имајући у виду чињеницу да отац преноси половину свог генског комплекса на потомке.

Тачност селекције на већу плодност би свакако повећала оцена приплодних овнова по потомству, на већем броју кћери, за шта, нажалост код нас, још увек не постоје адекватни услови, односно не постоји станица за прогени тест. Побољшање особина плодности код ових племенитих раса, укључује поред тога и рад на побољшању комплетног менаџмента.

АУТОХТОНЕ РАСЕ

У табели 24 су представљени резултати контроле продуктивности аутохтоних раса оваца.

Табела 24: Контрола продуктивности аутохтоних раса оваца

Table 24: Control of productive parameters for autochthonous sheep breeds

Основна одгајивачка организација/ Breeding organization	Генотип/ Genotype	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
ВС Доњи Срем	СЈ	83	1,95	2,39	10,00	21,34	63,85	2,62
Агромат Гаја	СЈ	769	1,20	3,90	12,60	23,40	59,00	2,53
	КАРАК	16	1,10	2,90	11,40	18,40		
ВС Век	СЈ	2825	1,10	3,20	12,80	26,50	61,00	2,09
Лане ИН	СЈ	9609	1,20	3,00	11,40	27,00	62,00	2,22
Мат 2012	СЈ	917	1,20	3,00	12,10	26,10	62,00	2,56
ВС Осечина	Б	68	1,00	2,30	7,30	21,70	45,00	1,50
	КАРАК	11	1,00	2,20	7,40	21,80	44,00	1,47
	ПП	15	1,00	2,30	6,80	17,10	3,00	1,47
	СЈ	3161	1,10	3,20	10,60	28,60	59,00	1,83
ВС Лаловић	СЈ	813	1,10	3,40	11,50	24,40	61,00	1,98
ЗЗ Зоон	СЈ	8535	1,30	3,50	12,00	28,10	67,00	2,31
ВЦ Ваљево	СЈ	6399	1,20	3,60	11,90	27,80	69,00	3,14
ВС Мићко	СЈ	2189	1,20	3,20	11,40	30,50	68,00	2,88
Селекција Вет	СЈ	7223	1,20	3,60	10,60	28,80	61,00	2,86
ЦЗРП Лајковац	ПП	7	1,90	2,90	8,30	12,90	39,00	2,10
	КАРАК	7	1,30	3,10	7,40	12,30	43,00	2,13
	СЈ	1159	1,30	3,00	9,20	28,10	64,00	2,34
ПВС Марин Гај	СЈ	622	1,20	3,90	10,50	30,30	62,00	2,50
Агровук	СЈ	30	13,00	3,30	13,60	31,50	70,00	3,05
	Л	46	1,30	3,10	13,60	29,90	64,00	3,05
Икс Плус	СВ	955	1,40	3,60	13,40	28,60	65,00	3,50
	Л	81	1,30	3,50	13,30	28,50	69,00	3,45
	СЈ	346	1,40	4,10	14,40	30,30	75,00	3,58
ЗЗ Дунав Млава	СВ	172	1,10	3,50	15,20	26,30	59,00	3,99
	СЈ	12	1,70	3,70	16,50	26,90	61,00	3,99
Сточари Хомоља	СЈ	93	1,40	3,80	11,50	27,50	62,00	2,52
	СВ	58	1,40	3,70	11,40	26,40	53,00	1,96

ОЗЗ Млава	СВ	3023	1,30	3,90	12,20	25,40	55,00	2,98
	КВ	20	1,40	3,70	11,60	23,30	47,00	2,08
	Л	38	1,20	2,90	11,00	24,20	57,00	2,53
	СЈ	14	1,20	3,60	11,70	25,20	56,00	2,61
Праменка	СВ	1455	1,30	3,80	12,50	25,90	57,00	2,47
	КВ	13	1,50	3,60	11,10	24,30	54,00	3,04
	Б	45	1,10	3,50	10,50	21,80	57,00	3,96
Канцеларија за пољопривреду Жагубица	СВ	317	1,20	2,90	10,80	20,90	/	2,68
Мима, Драги и Славиша	СВ	324	1,20	3,00	10,50	22,70	62,00	3,23
Пурењак систем	СЈ	251	1,20	3,20	12,80	25,60	70,00	3,21
УОГСР Шумадија	СЈ	1287	1,40	3,70	14,60	31,50	68,00	3,99
Бакин Агро	СЈ	813	1,30	3,30	11,40	27,70	66,00	2,47
Дејан Вет	СЈ	53	1,30	3,20	11,20	27,10	65,00	2,63
БЦС Селект	СЈ	1496	1,10	3,40	11,80	29,20	63,00	2,66
Зоохигијена Ћуприја	СВ	65	1,00	3,50	11,90	31,40	52,00	2,88
	СЈ	20	1,10	2,90	12,50	28,30	59,00	1,27
УОГСР Бор	СВ	497	1,20	2,90	13,00	26,80	57,00	2,46
Аграр Пореч	СВ	1155	1,20	2,70	12,00	25,00	55,00	3,30
	СЈ	132	1,20	2,60	12,80	28,70	59,00	2,37
	КАРАК	2	1,00	2,00	8,00	18,00	50,00	1,76
	КВ	80	1,20	2,50	12,60	27,40	54,00	2,06
Зоотим	КВ	21	1,10	2,90	9,00	27,30	56,00	2,73
	СВ	768	1,10	3,10	9,40	27,50	62,00	2,91
Агробисер	КВ	128	1,00	3,90	9,70	26,80	56,00	2,88
	СВ	1028	1,20	3,80	10,40	28,70	63,00	3,09
Ген	КВ	1138	1,00	3,40	10,30	25,00	52,00	3,10
	СВ	1136	1,20	3,50	11,60	27,30	56,00	3,65
НПЦ Селект	СВ	959	1,20	2,90	8,40	27,10	58,00	2,94
Агроуслуге Плус	КАРАК	64	1,00	2,10	8,40	20,10	53,00	1,76
	СЈ	5307	1,40	2,60	10,40	28,40	64,00	2,47
Тара Аграр инжењеринг	СЈ	5182	1,20	3,00	10,90	29,20	64,00	2,56
Ера селекција	СЈ	3283	1,30	4,20	13,10	30,30	73,00	2,57
Бајорс	СЈ	1457	1,10	4,10	12,00	29,40	65,00	2,30
Агроборава	СЈ	3623	1,20	3,10	10,30	28,60	55,00	2,06
ВС Струјић	СЈ	4559	1,30	3,10	11,00	27,20	60,00	2,03
Дими Вет	СЈ	1741	1,20	3,40	11,80	29,30	65,00	1,84
Црвчанин	СЈ	222	1,30	3,30	12,90	31,90	64,00	1,63
Друштво Рожајац	СЈ	4248	1,00	3,10	10,60	30,70	63,00	2,22

СП Пештерско Поље	CJ	4692	1,20	3,30	11,50	30,10	62,00	2,57
Драгачевски сименталац	KB	17	1,10	3,50	10,70		58,00	1,98
	CJ	1454	1,30	3,30	10,40	26,80	64,00	2,26
Веља Фарма Мат	CB	67	1,00	2,90	12,40	22,20	65,00	2,16
	CJ	3967	1,10	3,00	11,50	24,50	62,00	2,37
Сувобор КООП	CJ	598	1,20	3,50	10,70	23,20	65,00	2,73
Голијски сименталац	CJ	791	1,00	2,60	8,40	27,20	61,00	1,97
Риде Вет	CJ	120	1,20	3,10	10,90	26,50	62,00	2,31
УС Тутин	CJ	1572	1,30	3,00	9,90	28,10		1,81
ЗЗ Никољача	CJ	3809	1,10	3,80	8,10	25,50	59,00	3,29
ЗЗ Западна Морава	CJ	2436	1,30	2,80	10,30	26,00	63,00	2,64
Хексавет	CJ	549	1,20	3,50	11,50	23,20	60,00	2,33
УС Нови Пазар	CJ	2028	1,10	3,10	12,00	31,90	65,00	2,32
Агровекс	CJ	2774	1,00	3,10	9,40	29,90	59,00	1,63
МДС Пљевљани	CJ	17598	1,10	3,00	11,10	30,40	69,00	2,25
СП Херић	CJ	1938	1,00	3,90	9,60	29,80	65,00	2,21
Радојевић НЛ	CJ	1565	1,20	2,70	9,80	28,50	59,00	1,87
ЗОО Оквир Мат	CJ	2904	1,10	3,20	9,90	28,50	66,00	2,13
СМС Пештер	CJ	3131	1,10	3,50	10,70	37,00	68,00	2,16
ВС Варварин	CJ	34	1,30	3,30	11,20	26,40	58,00	3,30
	CB	39	2,88	3,30	10,40	26,00	56,00	2,88
Врбница селек	KB	255	1,10	3,30	11,10	23,30	57,00	3,74
	CJ	3132	1,20	3,40	10,70	23,60	62,00	3,38
	Л	42	1,00	3,20	9,80	22,60	59,00	3,75
	ПП	48	1,10	3,00	8,90	17,70	43,00	2,56
Зооселект Центар	CJ	1370	1,30	3,30	12,80	29,00	67,00	3,27
	CB	159	1,30	3,20	12,60	28,90	64,00	3,35
ВС Крушевац	KB	37	1,00	3,50	11,30	24,70	50,00	3,18
Агрисола Рилак	CJ	244	1,00	2,80	12,00		69,00	2,48
ВС Пештерац	CB	8	1,50	3,30	11,00	26,50	62,00	2,70
	CJ	370	1,20	3,20	10,70	25,20	62,00	2,93
Агромс	CJ	2410	1,30	3,30	12,90	28,90	69,00	3,27
	CB	158	1,30	3,30	12,70	29,30	71,00	3,51
УОГ Мимс	CB	72	1,30	3,40	13,90	28,20	56,00	2,96
	CJ	51	1,00	4,20	12,90	26,30	68,00	3,51
ЗЗ Мица	CJ	1375	1,20	3,10	12,50	30,30	58,00	2,46
Зооматик	CJ	1116	1,30	3,30	12,40	26,40	65,00	2,50
ОЗЗ Буковик	CB	145	1,20	2,70	12,50	24,50	55,00	3,48
Просперитет Плус	CB	201	1,20	3,20	11,50	28,30	57,00	2,47

СМЗ Скорица	СВ	110	1,10	2,80	11,80	26,30	64,00	3,14
Мат Ђорђевић	СВ	237	1,00	2,50	11,20	25,50	55,00	2,86
УС Пастир	СЈ	41	1,20	3,60	11,60	26,70	59,00	3,22
	СВ	57	1,10	2,80	10,80	22,30	49,00	2,97
Јевтић Аграр	СВ	318	1,20	3,00	10,10	19,40	57,00	2,66
ВСТ Селект	СВ	259	1,00	3,20	9,80	28,10	61,00	3,04
Агроном Кватро	СВ	205	1,20	3,00	12,60	26,80	59,00	2,86
ВС Сврљиг	СВ	1571	1,00	2,70	9,30	26,70	60,00	2,66
	КВ	169	1,10	2,50	8,10	23,70	55,00	2,11
Аграрсервис Тим	СЈ	30	1,10	3,90	10,80	/	58,00	3,18
	КВ	12	1,10	3,80	10,80	24,00	63,00	3,49
	СВ	3177	1,10	4,10	10,80	26,70	57,00	3,05
УО Генотип	СВ	196	1,30	3,00	11,40	25,90	56,00	2,07
	СЈ	88	1,10	2,90	10,70	22,10	56,00	1,87
УПМ Гргуре	СЈ	1253	1,40	4,00	13,90	31,00	64,00	2,39
ММ Гргуре	СЈ	369	1,40	4,00	13,90	30,90	62,00	2,41
Стадо	СВ	616	1,10	3,20	11,50	21,80	58,00	2,44
	Б	54	1,40	3,80	7,80	19,40	62,00	3,29
	КАРАК	94	1,10	2,60	6,70	19,30	44,00	1,63
	КВ	39	1,20	3,20	7,20	18,90	53,00	1,93
	ПП	201	1,00	2,50	6,60	17,50	44,00	1,65
Зоотехник 010	СВ	1035	1,10	3,30	12,40	23,20		2,24
	Б	12	1,30	3,10	8,10	24,00		
ВК Пирот	СВ	1312	1,20	3,00	12,80	23,70	54,00	2,26
	СЈ	102	1,20	3,10	13,00	23,40	57,00	2,47
Аграр Бабушница	СВ	1031	1,10	3,60	10,60	25,90	54,00	2,52
	СЈ	14	1,10	3,80	10,60	26,40	54,00	2,49
Деми Вет	СВ	513	1,30	3,00	9,80	23,50	58,00	2,04
Ђура Вет	СЈ	1265	1,30	3,50	10,90	26,70	65,00	2,89
	СВ	96	1,30	3,40	11,70	27,90	64,00	2,90
	Л	60	1,30	3,50	11,20	27,50	65,00	3,30
ВС Милош Вет	СВ	186	1,20	3,20	9,10	26,80	48,00	2,20
	СЈ	91	1,20	3,20	9,10	27,20	47,00	2,19
ВС Врање	СЈ	652	1,00	3,40	8,90	18,90	58,00	2,50
ОУ Босилеград	ПП	10	1,10	2,30	8,00	19,30	50,00	1,89
	СЈ	1247	1,30	2,90	10,80	25,30	57,00	2,34
Бовис	СЈ	804	1,10	3,40	11,40	30,10	65,00	2,62
ИПН	СЈ	974	1,10	3,10	11,30	25,00	72,00	2,82
УПУСЖ Барајево	СЈ	767	1,15	3,21	11,60	26,70	71,20	3,00
Фармер консалтинг	СЈ	478	1,10	4,20	12,70	32,70	64,00	2,89
ЗЗ Влашка	Л	1835	1,16	3,55	12,80	27,00	67,30	3,00

Џери кетеринг	СВ	220	1,20	3,10	12,40	23,50	54,00	2,27
---------------	----	-----	------	------	-------	-------	-------	------

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: СЈ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA SHEEP, Б – БАРДОКА/BARDOKA STRAIN, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/ PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/ KARAKACHAN STRAIN, СВ – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/ SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/ LIPA STRAIN, КВ – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/ KRIVOVIR STRAIN

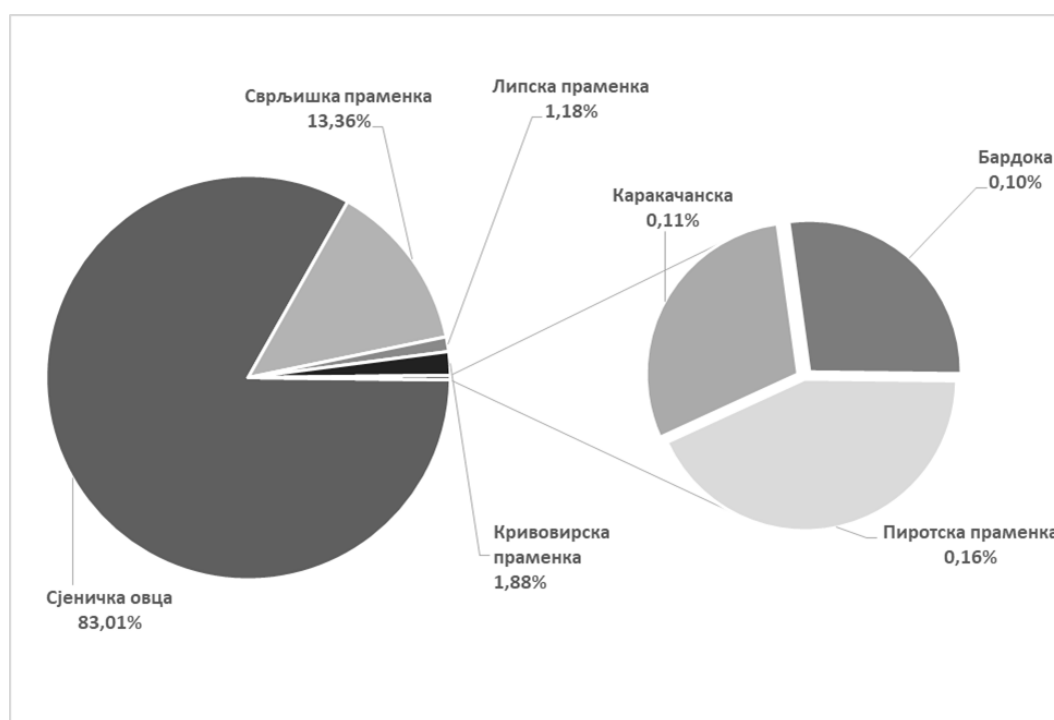
Контрола продуктивности оваца аутохтоних раса је извршена на укупно 178.863 грла, што је у односу на претходну годину (168.110 грла), повећање од око 6%.

Највећи број грла је био под контролом МДС „Пљевљани“ (17.598) из Новог Пазара, док је најмањи број грла аутохтоних раса оваца (37), био под контролом основне одгајивачке организације ВС „Крушевац“.

Имајући у виду расну структуру (приказано у графикону 5), евидентно је да у контроли продуктивности доминира популација сјеничке овце (83,01%). Сврљишка праменка је заступљена са 13,36%, кривовирска са 1,88%, липска са 1,18%, док су пиротска праменка (0,16%), каракачанска (0,11%) и бардока (0,10%), биле заступљене у значајно мањем проценту.

Графикон 5: Заступљеност аутохтоних раса оваца у контроли продуктивности, (%)

Graph 5. Percentage of autochthonous genotypes in control of productive parameters, (%)

У табели 25 су приказани остварени резултати оваца аутохтоних раса, у погледу параметара продуктивности.

Табела 25: Контрола продуктивности аутохтоних раса оваца, по генотиповима

Table 25: Control of productive parameters for autochthonous breeds, by genotypes

Генотип/ Genotype	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
Сјеничка овца	148.479	1,37	3,34	11,43	27,59	62,85	2,55
Сврљишка праменка	24.262	1,23	3,20	11,47	25,81	58,05	2,82
Липска праменка	2.102	1,21	3,29	11,95	26,62	63,55	3,18
Кривовирска праменка	3.366	1,15	3,32	10,29	24,43	54,58	2,69
Пиротска праменка	281	1,22	2,60	7,72	16,90	35,80	1,93
Каракачанска	194	1,08	2,48	8,22	18,32	46,80	1,75
Бардока	179	1,20	3,18	8,43	21,73	54,67	2,92
Укупно	178.863						

Анализом остварених резултата по генотиповима, уочљиво је да је сјеничка овца остварила највећу плодност (1,37). У циљу реалније плодности, сугестија је евидентирање свих јагњади, без обзира на пол и статус, у Регистар јагњади.

Највећу масу на рођењу остварила су јагњад сјеничке овце (3,34 kg) и кривовирске праменке (3,32 kg), док су јагњад липске и сврљишке праменке била нешто лакша на рођењу. Ипак, најлакша на рођењу су била јагњад каракачанске праменке (2,48 kg).

После тридесет дана, најбоље су напредовала јагњад липске праменке, те је њихова маса износила 11,95 kg, односно у овом периоду су остварила просечан прираст од 288,67 грама. Јагњад сјеничке (11,43 kg) и сврљишке праменке (11,47 kg) су остварила просечне прирасте од 270 грама, односно 276 грама редом. У овом периоду, најмање су напредовала грла пиротске праменке, са прочесним прирастом од 171 грам.

Маса при залучењу је била највећа код грла сјеничке овце, док су маса одраслих грла, и принос вуне били највећи код липске праменке.

Тренд производних параметара аутохтоних раса оваца у периоду 2020. - 2024. година

Као и код генотипова који су сврстани у групу племенитих, и код аутохотних раса је за боље разумевање продуктивних параметара потребно посматрати и вишегодишње трендове. Због тога су у наредним табелама приказани трендови производних перформанси оваца, аутохтоних раса.

Табела 26: Контрола продуктивности расе сјеничка овца

Table 26: Control of productive parameters for Sjenica sheep

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	77.581	1,24	3,20	11,09	26,92	60,79	2,42
2021	95.511	1,40	3,27	11,17	31,66	60,68	2,49
2022	108.490	1,21	3,26	11,25	27,70	62,12	2,49
2023	139.130	1,19	3,68	11,39	28,07	62,66	2,57
2024	148.479	1,37	3,34	11,43	27,59	62,85	2,55

Табела 27: Контрола продуктивности расе сврљишка праменка

Table 27: Control of productive parameters for Svrlijak strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	17.336	1,22	3,11	11,66	25,26	57,11	2,78
2021	19.934	1,22	3,21	11,35	25,24	56,06	2,84
2022	23.645	1,21	3,22	11,49	25,12	57,48	2,78
2023	24.327	1,19	3,24	11,31	25,96	58,05	2,71
2024	24.262	1,23	3,20	11,47	25,81	58,05	2,82

Табела 28: Контрола продуктивности расе липска праменка

Table 28: Control of productive parameters for Lipa strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	1.533	1,23	3,51	13,06	28,52	55,12	3,34
2021	1.853	1,20	3,52	13,00	27,94	69,10	3,34
2022	2.204	1,26	3,46	12,49	27,48	66,23	3,31
2023	2.168	1,23	3,35	11,91	26,47	64,90	3,17
2024	2.102	1,21	3,29	11,95	26,62	63,55	3,18

Табела 29: Контрола продуктивности расе кривовирска праменка

Table 29: Control of productive parameters for Krivovir strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	1.307	1,18	2,90	9,60	21,95	53,84	2,56
2021	1.248	1,15	3,09	9,77	23,54	53,74	2,73
2022	1.826	1,22	3,08	10,02	23,99	52,78	2,84
2023	1.784	1,15	3,21	9,90	23,22	52,80	2,78
2024	3.366	1,15	3,32	10,29	24,43	54,58	2,69

Табела 30: Контрола продуктивности расе пиротска праменка

Table 30: Control of productive parameters for Pirot strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	52	1,09	2,45	8,40	19,35	45,50	2,00
2021	163	1,11	2,2	7,5	19,7	46	1,71
2022	181	1,10	2,15	7,35	18,8	45,5	1,64
2023	265	1,064	2,52	8,32	19,38	46,2	2,14
2024	281	1,22	2,6	7,72	16,9	35,8	1,93

Табела 31: Контрола продуктивности расе каракачанска праменка

Table 31: Control of productive parameters for Karakachan strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	71	1,09	2,23	7,97	16,87	42,40	1,67
2021	214	1,18	2,10	7,37	17,37	42,07	1,42
2022	151	1,08	2,13	7,70	17,60	44,00	1,44
2023	193	1,07	2,37	8,49	18,85	45,71	1,83
2024	194	1,08	2,48	8,22	18,32	46,80	1,75

Табела 32: Контрола продуктивности расе бардока

Table 32: Control of productive parameters for Bardoka strain

Година / Year	Број грла/ Number	Плодност/ Fertility (%)	Маса на рођ./ Birth weight (kg)	Маса са 30 дана / Weight after 30 days (kg)	Маса при залучењу / Weaning weight (kg)	Маса одраслих грла / Adult weight (kg)	Принос вуне/ Wool yield (kg)
2020	67	1,07	3,55	8,90	22,85	53,70	2,20
2021	109	1,13	3,40	8,37	17,20	58,03	2,21
2022	93	1,20	3,40	9,05	23,30	58,50	2,41
2023	243	1,08	3,05	9,53	22,08	55,00	2,17
2024	179	1,70	3,18	8,43	21,73	54,67	2,92

Аутохтоне расе, односно популације оваца, представљају генетичко наслеђе и значајан сегмент агробиодиверзитета. Неке од њих су у статусу критично или високо угрожених популација, што њихово праћење, контролу и опсервацију уопште, чини још значајнијом.

Анализом протеклог петогодишњег периода, евидентно је да су се контролисане производне перформансе кретале у оквирима стандарда за посматране расе (популације). Као што је познато, фенотипска вредност квантитативних особина (маса тела, прираст, принос вуне), је условљена генетском вредношћу као и факторима спољне средине.

Гени су одговорни за тенденцију испољавања, а до ког нивоа ће се то десити, зависи од фактора спољашње средине. Резултат интеракције генотип и средина, где исхрана и интензивнији систем гајења имају пресудан значај, је евидентан на примеру липске овце која је супериорнија у односу на остале популације праменки.

Извесна одступања су последица чињенице да је у питању мали број грла код генетичких ресурса, што отежава објективну математичко-статистичку процедуру као и извођење веродостојних закључака.

КОНТРОЛА МЛЕЧНОСТИ

Резултати контроле млечности аутохтоних раса оваца су приказани у табели 33. Највећи број генотипова који се музу (5), је био под контролом основне одгајивачке организације „Стадо“ (896 грла), док је највећи број грла био под контролом „Аграр Бабушница“ (1.030 грла). С друге стране, најмањи број грла је био под контролом ООО ВС „Варварин“ (35 грла).

Табела 33: Контрола млечности аутохтоних раса оваца
Table 33: Control of milk production for autochthonous sheep breeds

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals	Вредности особина млечности оваца / Parameters				
			Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Количина млека, дневно, kg / Daily milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
Агровук 2020	Л	46	108	80,10	0,66	5,40	4,40
Икс Плус	СВ	110	96	67,50	0,70	6,69	4,31
Сточари Хомоља	СЈ	93	94	71,40	0,76	6,05	5,34
	СВ	48	88	70,30	0,80	6,33	5,33
ОЗЗ Млава	СВ	185	93	40,80	0,44	7,20	4,34
Праменка	СВ	324	93	45,40	0,49	8,00	4,36
Канц. за пољ. Жагубица	СВ	258	92	80,40	0,88	8,45	5,39
УОГСР Бор	СВ	447	94	68,30	0,73	6,32	3,96
Аграр Пореч	СВ	383	93	104,90	1,13	7,19	4,31
Зоотим	СВ	108	85	70,50	0,82	6,87	3,31
Агробисер	КВ	96	124	137,70	1,11	7,53	4,06
	СВ	172	131	145,80	1,11	7,82	4,07
Ген	КВ	393	102	69,60	0,68	8,03	4,05
	СВ	332	98	69,40	0,71	7,91	3,90
НПЦ Селект	СВ	51	113	94,90	0,81	6,04	3,30
СП Пештерско Поље	СЈ	320	99	43,10	0,44	7,34	4,16
ЗОО Оквир Мат	СЈ	166	96	74,90	0,78	6,46	5,30
УС Тутин	СЈ	304	102	69,40	0,68	5,45	4,17
ЗЗ Никољача	СЈ	233	124	89,00	0,72	7,02	5,44
Агровекс	СЈ	165	81	72,90	0,90	7,08	5,33
УС Нови Пазар	СЈ	41	136	102,50	0,75	6,62	5,34

МДС Пљевљани	CJ	222	92	73,50	0,80	6,52	5,18
СМС Пештер	CJ	145	91	71,50	0,79	7,53	6,22
СП Херић	CJ	198	90	44,80	0,50	7,14	5,16
ВС Варварин	CB	35	105	92,50	0,88	5,79	4,07
Врбница селек	KB	251	97	76,50	0,79	6,55	4,23
	CJ	69	100	73,00	0,73	6,99	3,80
Зооселект Центар	CJ	648	100	88,30	0,88	6,35	4,98
	CB	118	106	97,00	0,91	6,35	4,99
Агромс	CJ	571	98	87,90	0,89	6,37	4,99
	CB	142	102	90,10	0,89	6,39	4,99
УОГ Мимс	CB	72	92	84,10	0,92	6,81	5,27
СМЗ Скорица	CB	107	90	51,90	0,57	6,94	4,93
Јевтић Аграр	CB	126	100	72,10	0,72	6,04	4,86
УО Генотип	CB	71	100	72,20	0,72	6,61	3,20
УС Пастир	CB	97	115	80,40	0,70	7,39	4,69
Мат Ђорђевић	CB	38	71	63,70	0,90	7,15	4,16
ВСТ Селект	CB	259	131	87,40	0,67	7,69	4,90
Агроном Кватро	CB	122	64	45,60	0,71	6,93	4,19
ВС Сврљиг	KB	32	114	80,30	0,70	7,26	4,80
	CB	267	114	70,80	0,62	6,87	4,20
Аграрсервис Тим	CB	708	101	65,10	0,64	7,92	4,29
ММ Гргуре	CJ	53	94	62,30	0,66	6,57	5,02
УПМ Гргуре	CJ	103	94	61,90	0,66	6,59	5,03
Стадо	Б	34	123	137,20	1,12	6,41	4,56
	КАРАК	66	92	62,90	0,68	6,49	4,54
	KB	39	94	67,90	0,72	6,63	4,55
	ПП	141	92	63,60	0,69	6,48	4,43
	CB	616	95	52,60	0,55	7,75	3,55
Зоотехник 010	CB	95	110	77,40	0,70	5,30	4,67
Аграр Бабушница	CB	1030	86	48,20	0,56	7,89	3,72
ВК Пирот	CB	763	99	61,10	0,62	7,31	4,29
Деми Вет	CB	325	95	62,00	0,65	7,42	4,11
Џери Кетеринг	CB	220	103	61,50	0,60	7,26	4,31

*ГЕНОТИП/GENOTYPE: CJ – СЈЕНИЧКА ОВЦА/SJENICA SHEEP, Б – БАРДОКА/BARDOKA STRAIN, ПП – ПИРОТСКА ПРАМЕНКА/ PIROT STRAIN, КА – КАРАКАЧАНСКА ПРАМЕНКА/ KARAKACHAN STRAIN, CB – СВРЉИШКА ПРАМЕНКА/ SVRLJIG STRAIN, Л – ЛИПСКА ПРАМЕНКА/ LIPA STRAIN, KB – КРИВОВИРСКА ПРАМЕНКА/ KRIVOVIR STRAIN

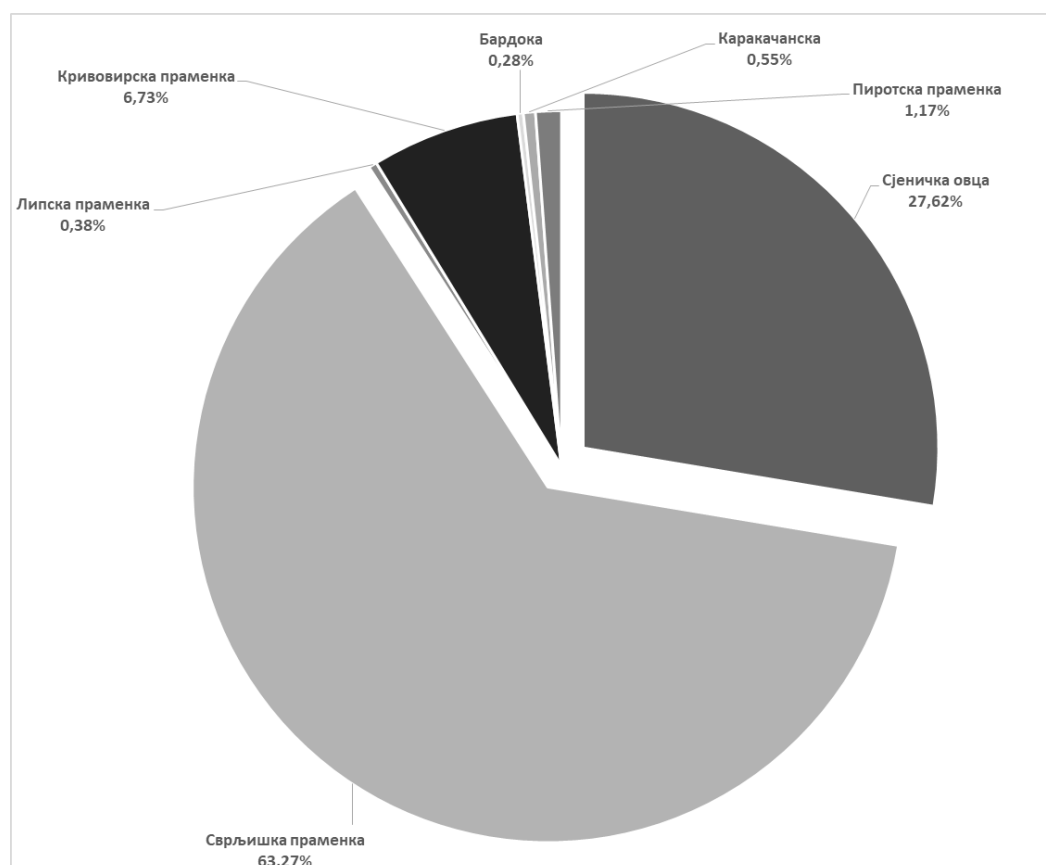
У графикону 6 је приказана процентуална заступљеност аутохтоних раса оваца у контроли млечности, по генотиповима. Тако, у погледу расне структуре, доминантно место припада сврљишкој праменки која је заступљена са 63,27%, следе сјеничка овца (27,62%), кривовирска праменка (6,73%), пиротска праменка (1,17%), каракачанска (0,55%), липска праменка (0,38%) и бардока (0,28%).

Иако је у погледу бројног стања сјеничка овца доминантна, у погледу контроле млечности примат преузима сврљишка праменка. Ово је тренд који се успоставио пре три године и наставља да траје. Наиме, до 2021. године су популације сврљишке и сјеничке овце биле готово изједначене у контроли млечности. Након тога, сврљишка постаје доминантнија, и тај тренд се наставља и даље.

Ова појава указује да се све мање одгајивача опредељује да се бави мужем сјеничке овце, иако она припада комбинованом смеру производње. Нарочито се муже одричу одгајивачи са већим бројем животиња у запату. Ова чињеница сведочи о проблемима који постоје у млечном овчарству, и који се сваке године продубљују, а укључују технологију муже, производњу и пласман млека и млечних производа, као и недовољно развијено тржиште. Будући да производња млека умногоме може утицати на повећање ефективности овчарске производње, неопходно је радити на решавању овог проблема, и утицати и на развијање овог сектора.

Графикон 6: Заступљеност аутохтоних раса оваца у контроли млечности, %

Graph 6. Percentage of autochthonous breeds in control of milk production, %

У табели 34 су приказани резултати контроле млечности, по генотиповима. Контролом млечности је било обухваћено укупно 12.058 грла. У односу на претходну годину (11.613 грла) број грла у контроли млечности је повећан за око 4%. Ипак, овај број још увек није довољан да се испуни потенцијал које овчарство може имати у сектору млекарства и сирарства, те треба тежити даљем повећању броја животиња у мужи, нарочито у крајевима наше земље који имају дугу традицију у млечном овчарству.

Најдужа лактација је забележена код грла бардоке, док је најкраћа била код пиротске и каракачанске праменке. Највећа укупна количина млека је установљена код бардоке (137,20 kg), уз истовремено највећу просечну дневну количину млека (1,12 kg).

Што се тиче хемијског састава млека, највећи проценат млечне масти је утврђен у млеку кривовирске праменке, док је млеко бардоке и каракачанске праменке садржало највећи удео протеина, такође изражен у процентима.

Табела 34: Контрола млечности аутохтоних раса оваца, по генотиповима

Table 34. Control of milk production, by genotypes

Генотип / Genotype	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Количина млека, дневно kg / Daily milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
Сјеничка овца	3.331	97	70,28	0,73	6,68	5,01
Сврљишка праменка	7.629	99	73,13	0,74	7,02	4,33
Липска праменка	46	108	80,10	0,66	5,40	4,40
Кривовирска праменка	811	106	86,40	0,80	7,20	4,34
Бардока	34	123	137,20	1,12	6,41	4,56
Каракачанска	66	92	62,90	0,68	6,49	4,54
Пиротска праменка	141	92	63,60	0,69	6,48	4,43
УКУПНО	12.058					

Принос и квалитет млека у нашим условима је још увек више резултат традиције и традиционалних поступака одређених подручја. Последице, још увек није довољно технолошки развијена и прихваћена методологија на терену, те је одлика приказаних резултата велика међусобна варијабилност.

Ипак, да би се боље сагледала и разумела производња млека и остале особине млечности код посматраних генотипова, у наредном потпоглављу су приказани резултати остварени у претходних пет година.

Тренд параметара млечности аутохтоних раса оваца, у периоду 2020. – 2024. година

Табела 35: Контрола млечности сјеничке овце

Table 35: Control of milk production for Sjenica sheep

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	3.611	95	62,04	6,57	4,99
2021	3.806	96	69,63	6,58	4,81
2022	3.259	94	66,30	6,67	5,03
2023	3.470	101	73,04	6,72	4,99
2024	3.331	97	70,28	6,68	5,01

Табела 36: Контрола млечности сврљишке праменке

Table 36: Control of milk production for Svrlijig strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	4.726	98	69,01	6,67	4,17
2021	6.343	96	68,04	6,90	4,20
2022	6.878	98	69,51	6,81	4,22
2023	7.021	99	69,39	6,92	4,32
2024	7.629	99	73,13	7,02	4,33

Табела 37: Контрола млечности кривовирске праменке

Table 37: Control of milk production for Krivovir strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	245	114	84,02	6,74	4,21
2021	434	87	94,40	7,38	4,15
2022	706	107	79,03	7,03	3,86
2023	812	107	84,24	6,80	4,30
2024	811	106	86,40	7,20	4,34

Табела 38: Контрола млечности липске праменке

Table 38: Control of milk production for Lipa strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	27	89	69,09	6,37	4,99
2021	34	85	69,19	6,39	5,00
2022	18	95	81,50	5,82	4,92
2023	62	124	99,30	6,87	5,55
2024	46	108	80,10	5,40	4,40

Табела 39: Контрола млечности бардоке

Table 39: Control of milk production for Bardoka strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	35	79	57,01	6,32	4,42
2021	42	103	87,40	6,34	4,53
2022	43	107	89,10	6,43	4,58
2023	41	105	104,20	6,32	4,53
2024	34	123	137,20	6,41	4,56

Табела 40: Контрола млечности каракачанске праменке

Table 40: Control of milk production for Karakachan strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	37	81	49,17	6,68	4,49
2021	73	108	78,10	6,50	4,58
2022	48	114	62,50	6,65	4,48
2023	71	97	59,60	6,39	4,54
2024	66	92	62,90	6,49	4,54

Табела 41: Контрола млечности пиротске праменке

Table 41: Control of milk production for Pirot strain

Година/Year	Број грла / Number of animals	Трајање лактације, дана / Lactation duration, days	Количина млека, укупно, kg / Total milk yield, kg	Млечна маст, % / Milk fat, %	Протеини, % / Proteins, %
2020	32	81	43,29	6,48	4,48
2021	49	111	63,80	6,56	4,55
2022	81	116	61,40	6,68	4,44
2023	135	94	52,30	6,38	4,54
2024	141	92	63,60	6,48	4,43

Анализирајући трендове у погледу количине и квалитета млека, као мера обухваћених вишегодишњим селекцијским радом, код аутохтоних популација оваца, евидентне су варијације.

Укупна варијабилност особина млечности оваца унутар популације је са око 20% условљена адитивним генетским факторима, док је 80% резултат утицаја парогенетских чинилаца.

Анализирајући генетске параметре, познато је да се херитабилитет особина млечности креће у оквирима средњих вредности. Према томе, и резултати селекције на повећање производње и квалитета млека, имају средње-растући тренд. Истовремено је за постизање селекцијског успеха веома важно познавати и друге параметре као што су корелације, компоненте варијансе и коваријансе. Особине млечности су у негативној или слабој повезаности са осталим економски важним особинама. То значи да уколико је акценат у оплемењивачком раду на млеку, од таквих грла се не може очекивати да производе веће количине меса.

Производња млека се може повећавати, уколико се селекција спроводи путем групног оплемењивања, по принципу пирамиде. У пирамидалној организацији процеса унапређења производње млека, оптимална величина нуклеуса је 10 - 20% од укупног броја оваца у популацији која се оплемењује.

Млади овнови, познатог порекла, из нуклеуса би требало да одлазе у станицу за тест (која нажалост, у Србији још увек не постоји), а одатле у комерцијално стадо, где се користе за природно парење. Од великог значаја је такође и постојање равнотеже у генетском напретку између нуклеуса и комерцијалног стада. То се постиже стопом дифузије приплодњака из нуклеуса ка комерцијалном стаду и повременим уласком натпросечних грла из комерцијалног запата у нуклеус.

У циљу побољшања млечности, код наших аутохтоних раса оваца, путем селекције, поред наведених генетских фактора, значајну пажњу треба обратити и на факторе парогенетске природе као што су: исхрана, тип рођења, али и менаџмент уопште.

БИОЛОШКИ ТЕСТ ОВНОВА

Откривање леталних и семилеталних гена је веома значајно, будући да узрокују разне дегенеративне промене у потомству.

Поступак њихове идентификације није једноставан будући да су већина носилаца дегенеративних особина - рецесивни гени, што значи да могу бити присутни у популацији, а да се не испоље у хетерозиготном односу алела. Међутим, када се такви гени нађу у хомозиготном облику, долази до њиховог испољавања у виду неке од аномалија.

Најраспрострањенији метод за откривање леталних и семилеталних гена је биолошки тест овнова. Овај тест представља најпоузданији метод за откривања леталних и семилеталних гена, а који узрокују разне дегенеративне промене у потомству. За поузданост биолошког теста неопходно је по једном овну прегледати најмање 30 његових потомака.

У току 2024. године, биолошки тест је спроведен на овновима следећих раса: виртембершка (19), ил де франс (7), романовска (1) сјеничка (21) и сврљишка (5). Резултати тестова су приказани у наредним табелама.

Код овнова племенитих раса је регистровано укупно 19 отежаних јагњења без мртворођења, док је код овнова аутохтоних раса евидентирано 10 отежаних јагњења, такође без мртворођења.

Приказани резултати указују на одсуство штетних гена у популацијама овнова који су тестирани, као и на то да треба обратити већу пажњу на тестиране овнове који су испољили утицај на ток порођаја.

Треба напоменути да је број биолошки тестираних овнова још увек на субоптималном нивоу, те треба уложити додатне напоре како би се обезбедило повећање броја овнова у тестовима, чиме би се допринело поузданијем праћењу носилаца штетних и смртоносних гена.

Табела 42: Реализација биолошког теста овнова племенитих раса, по организацијама
 Table 42: Realization of biological tests of rams by breeding organizations

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Р. бр	Тетовир број овна / Tattoo number	ХБ број овна / HB number	Раса / Genotype	Власник и место / Breeder and location
„Агромс“	1	0910/22	O22326	Виртембершка	Арсиф Вучета, Игош, Брус
	2	1136/22	O20532	Виртембершка	Новаковић Саша, Лаћислед, Александровац
	3	8359/22	O20529	Виртембершка	Видојковић Славољуб, Бачина, Варварин
	4	8350/22	O20528	Виртембершка	Видојковић Славољуб, Бачина, Варварин
	5	6142/21	O19381	Виртембершка	Марковић Марко, Карановац, Варварин
	6	5046/21	O19380	Виртембершка	Стојковић Радман, Јабланица, Крушевац
	7	5006/21	O19379	Виртембершка	Стојановић Живојин, Срнадаље, Крушевац
	8	10382/21	O20531	Виртембершка	Рилак Смиљана, Рибаре, Брус
	9	7747/22	O22327	Ил де Франс	Радуловић Мирослав, Церова, Крушевац
	10	4958/21	O19372	Ил де Франс	Миловановић Слађан, Кукљин, Крушевац
	11	6922/21	O20524	Ил де Франс	Радуловић Мирослав, Церова, Крушевац
	12	1390/20	O15952	Романовска	Стошовић Сања, Глободер, Крушевац
"Зооселект"	13	1847/21	O20563	Ил де Франс	Ђуровић Дејан, Бован, Крушевац
	14	4342/20	O19418	Ил де Франс	Арсиф Јован, Течић, Рековац
	15	4203/20	O19415	Ил де Франс	Вукичевић Љиљана, Вукмановац, Рековац
	16	4298/20	O19417	Ил де Франс	Вукичевић Љиљана, Вукмановац, Рековац
	17	7591/22	O23181	Ил де Франс	Стевановић Душан, Самоково, Куршумлија
	18	7282/22	O19437	Виртембершка	Јовановић Д Милан, Риљац, Трстеник
	19	2594/22	O23186	Виртембершка	Минић Весна, Секурич, Рековац
	20	5038/21	O19439	Виртембершка	Славковић Милорад, Богалинац, Рековац
	21	2396/20	O17151	Виртембершка	Павловић Д Томислав, Секурич, Рековац
	22	7378/20	O19438	Виртембершка	Јанковић Радивој, Вукања, Алексинац
	23	6371/20	O19436	Виртембершка	Каличанин Миладин, Здравине, Прокупље
	24	9607/20	O22374	Виртембершка	Јанковић Живорад, Мала Драгуша,

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Р. бр	Тетовир број овна / Tattoo number	ХБ број овна / HB number	Раса / Genotype	Власник и место / Breeder and location
					Блаце
	25	9108/21	O20631	Виртембершка	Средојевић Вукомир, Губетин, Прокупље
"Агроном Кватро"	26	3045/22	O23948	Виртембершка	Митровић Милан, Прџиловица, Алексинац
„Ген“	27	M2396	O23092	Виртембершка	Сузана Младеновић, Лубница, Зајечар
	28	7130/22	O23361	Виртембершка	Аћимовић Драган, Шаркамен, Неготин

Табела 43: Преглед резултата биолошког теста овнова племенитих раса по грлима
 Table 43: Results of individual biological tests of rams

Тетовир број овна / Tattoo no. of ram		0910/22	1136/22	8359/22	8350/22	6142/21	5046/21
Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram		47	84	33	30	36	44
Мушка јагњад / Male lambs		22	32	14	14	19	25
Женска јагњад / Female lambs		25	52	19	16	17	19
Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)		150	150	150	150	150	150
Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)		4,3	4,2	4,1	4,0	4,2	4,2
Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)		3,8	3,7	3,2	3,0	3,8	3,6
Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)		6,8	6,3	6,1	5,8	5,5	6,3
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	47	84	33	30	36	44
	Мртворођена / Stillborn	-	-	-	-	-	-
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	47	84	33	29	35	42
	Отежано / With difficulties	-	-	-	1	1	2
	Тешко/ Difficult	-	-	-	-	-	-

Табела 44: Преглед резултата биолошког теста овнова племенитих раса, по грлима
 Table 44: Results of individual biological tests of rams

	Тетовир број овна / Tatoo no. of ram	5006/21	10382/21	7747/22	4958/21	6922/21	1390/21
	Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram	31	30	33	30	46	48
	Мушка јагњад / Male lambs	17	13	15	12	20	28
	Женска јагњад / Female lambs	14	17	18	18	26	20
	Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)	150	150	150	150	150	150
	Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)	4,2	4,1	3,9	3,9	3,9	2,7
	Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)	3,8	3,0	3,4	3,4	3,3	1,9
	Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)	5,3	4,9	4,5	4,9	5,5	3,6
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	31	30	33	30	46	48
	Мртворођена / Stillborn	-	-	-	-	-	-
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	30	30	33	30	45	48
	Отежано / With difficulties	1	-	-	-	1	-
	Тешко/ Difficult	-	-	-	-	-	-

Табела 45: Преглед резултата биолошког теста овнова племенитих раса, по грлима
 Table 45: Results of individual biological tests of rams

	Тетовир број овна / Tatoo no. of ram	1847/21	4342/20	4203/20	4298/20	7591/22	7282/22
	Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram	45	38	32	33	33	32
	Мушка јагњад / Male lambs	23	21	16	17	14	19
	Женска јагњад / Female lambs	22	17	16	16	19	13
	Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)	150	150	150	150	150	150
	Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)	4,1	4,1	3,8	3,9	4,1	4,3
	Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)	2,9	3,1	3,3	3,3	3,4	2,9
	Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)	6,2	5,9	4,3	5,5	5,5	7,0
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	45	38	32	33	33	32
	Мртворођена / Stillborn	-	-	-	-	-	-
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	44	37	32	32	33	30
	Отежано / With difficulties	1	1	-	1	-	2
	Тешко/ Difficult	-	-	-	-	-	-

Табела 46: Преглед резултата биолошког теста овнова племенитих раса, по грлима

Table 46: Results of individual biological tests of rams

Тетовир број овна / Tattoo no. of ram		2594/22	5038/21	2396/20	7378/20	6371/20	9607/20
Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram		32	35	64	32	47	42
Мушка јагњад / Male lambs		16	13	35	15	22	20
Женска јагњад / Female lambs		16	22	29	17	25	22
Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)		150	150	150	150	150	150
Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)		4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	4,1
Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)		3,4	3,7	3,5	3,6	2,5	2,5
Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)		5,2	5,9	6,3	6,7	6,2	5,3
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	32	35	64	32	47	42
	Мртворођена / Stillborn	-	-	-	-	-	-
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	32	34	61	32	45	41
	Отежано / With difficulties	-	1	3	-	2	1
	Тешко/ Difficult	-	-	-	-	-	-

Табела 47: Преглед резултата биолошког теста овнова племенитих раса, по грлима

Table 47: Results of individual biological tests of rams

Тетовир број овна / Tattoo no. of ram		9108/21	3045/22	M2396/22	7130/20
Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram		40	50	71	35
Мушка јагњад / Male lambs		24	24	35	18
Женска јагњад / Female lambs		16	26	36	17
Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)		150	150	150	150
Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)		4,2	3,7	4,3	4,1
Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)		3,7	3,2	3,6	3,2
Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)		5,5	5,0	4,9	5,1
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	40	50	71	35
	Мртворођена / Stillborn	-	-	-	-
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	39	50	71	35
	Отежано / With difficulties	1	-	-	-
	Тешко/ Difficult	-	-	-	-

Табела 48: Реализација биолошког теста овнова аутохтоних раса, по организацијама
 Table 48: Realization of biological tests of autochthonous rams by breeding organizations

Основна одгајивачка организација / Breeding organization	Р.б р	Тетовир број овна / Tatoo number	ХБ број овна / НВ number	Раса / Genotype	Власник и место / Breeder and location
„Агромс“	1	0093/21	O19389	Сјеничка	Вилимоновић Раде, Лепенац, Брус
	2	4347/21	O21676	Сјеничка	Петровић Радосав, Горњи Левићи, Брус
	3	8420/21	O21678	Сјеничка	Добродолац Срећко, Брзеће, Брус
	4	1171/21	O22328	Сјеничка	Лазаревић Крстивоје, Судимље, Брус
	5	1916/22	O23176	Сјеничка	Нешковић Радолуб, Блажево, Брус
	6	1936/22	O23177	Сјеничка	Петровић Владета, Судимље, Брус
	7	1952/22	O23178	Сјеничка	Мијајловић Зоран, Блажево, Брус
	8	7036/22	O22329	Сјеничка	Јочић Милутин, Батоте, Брус
	9	7980/22	O22330	Сјеничка	Бучић Милан, Грашевци, Брус
	10	6475/21	O19390	Сјеничка	Стајић Вукосав, Крива Река, Брус
„Зооселект“	11	2192/22	O23183	Сврљишка	Николић Војка, Јошаница, Сокобања
	12	7063/20	O16915	Сврљишка	Здравковић Иван, Сушица, Крушевац
	13	9106/22	O23185	Сјеничка	Радосављевић Милутин, Рајинац, Трстеник
	14	0202/22	O22378	Сјеничка	Миловановић Миладин, Доњи Дубич, Трстеник
	15	0141/22	O22377	Сјеничка	Тодосијевић Драгица, Доњи Дубич, Трстеник
	16	9573/21	O19435	Сјеничка	Станић Срђан, Рајинац, Трстеник
	17	9348/21	O19434	Сјеничка	Милосављевић Милан, Лозна, Трстеник
	18	6974/20	O19428	Сјеничка	Милосављевић Ненад, Марковиће, Куршумлија
	19	6959/20	O19427	Сјеничка	Милосављевић Радица, Марковиће, Куршумлија
	20	6045/22	O23184	Сјеничка	Ђокић Јордан, Игриште, Куршумлија
	21	6951/20	O19426	Сјеничка	Радоичић Иван, Шатра, Куршумлија
	22	4685/20	O19424	Сјеничка	Станковић Марко, Влахово, Житорађа
	23	4672/20	O19423	Сјеничка	Станковић Марко, Влахово, Житорађа
„Ген Зајечар“	24	0421/21	O23085	Сврљишка	Мишић Радан, Рујиште, Бољевац
	25	1852/22	O23088	Сврљишка	Мирић Ангелина, Валакоње, Бољевац
	26	2619/22	O23362	Сврљишка	Живковић Владица, Зајечар

Табела 49: Преглед резултата биолошког теста овнова аутохтоних раса, по грлима
 Table 49: Results of individual biological tests of autochthonous rams

Тетовир број овна / Tattoo no. of ram		0093/21	4347/21	8420/21	1171/21	1916/22	1936/22	1952/22
Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram		46	32	32	30	31	35	32
Мушка јагњад / Male lambs		22	18	15	8	14	16	16
Женска јагњад / Female lambs		24	14	17	22	17	19	16
Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)		150	150	150	150	150	150	150
Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)		3,1	3,2	3,2	3,0	3,2	3,4	3,2
Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)		2,5	2,4	2,6	2,4	2,5	2,8	2,7
Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)		4,2	4,3	4,4	3,9	4,0	5,8	4,4
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	46	32	32	30	31	35	32
	Мртворођена / Stillborn	/	/	/	/	/	/	/
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	46	32	32	30	31	35	32
	Отежано / With difficulties	/	/	/	/	/	/	/
	Тешко/ Difficult	/	/	/	/	/	/	/

Табела 50: Преглед резултата биолошког теста овнова аутохтоних раса, по грлима

Table 50. Results of individual biological tests of autochthonous rams

	Тетовир број овна / Tatoo no. of ram	7036/22	7980/22	6475/21	2192/22	7063/20	9106/22
	Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram	57	57	41	75	48	44
	Мушка јагњад / Male lambs	25	21	17	38	26	27
	Женска јагњад / Female lambs	35	36	24	37	22	17
	Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)	150	150	150	150	150	150
	Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)	3,2	3,1	3,4	3,4	3,2	3,4
	Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)	2,2	2,5	2,7	2,6	2,6	2,8
	Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)	5,5	4,2	5,3	4,4	4,3	5,3
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	57	57	41	75	48	44
	Мртворођена / Stillborn	/	/	/	/	/	/
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	57	57	40	75	48	43
	Отежано / With difficulties	/	/	1	/	/	1
	Тешко/ Difficult	/	/	/	/	/	/

Табела 51: Преглед резултата биолошког теста овнова аутохтоних раса, по грлима

Table 51. Results of individual biological tests of autochthonous rams

	Тетовир број овна / Tatoo no. of ram	0202/22	0141/22	9573/21	9348/21	6974/20	6959/20
	Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram	41	53	38	36	57	72
	Мушка јагњад / Male lambs	23	23	19	22	19	36
	Женска јагњад / Female lambs	18	30	19	14	38	36
	Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)	150	150	150	150	150	150
	Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)	3,4	3,4	3,4	3,2	3,3	3,3
	Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)	2,7	2,8	2,8	2,6	2,5	2,5
	Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)	5,0	5,1	5,0	5,3	4,4	5,1
	Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	41	53	38	36	57
Мртворођена / Stillborn		/	/	/	/	/	/
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	40	51	37	35	57	72
	Отежано / With difficulties	1	2	1	1	/	1
	Тешко/ Difficult	/	/	/	/	/	/

Табела 52: Преглед резултата биолошког теста овнова аутохтоних раса, по грлима
 Table 52. Results of individual biological tests of autochthonous rams

Тетовир број овна / Tattoo no. of ram		6045/22	6951/20	4685/20	4672/20	0421/21	1852/22	2619/22
Укупан број јагњади по овну / Total number of lambs per ram		38	71	64	52	40	33	41
Мушка јагњад / Male lambs		16	33	30	23	16	18	20
Женска јагњад / Female lambs		22	38	34	29	24	15	21
Дужина бременитости, дана / Gestation length (days)		150	150	150	150	150	150	149
Просечна т.м. на рођењу / Birth weight (kg)		3,2	3,3	3,3	3,2	3,5	3,6	3,9
Минимална тм на рођењу / Minimal birth weight(kg)		2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	3,1	2,6
Максимална тм на рођењу / Maximal birth weight (kg)		3,7	4,3	5,5	4,0	4,0	4,1	5,2
Опис Јагњета / Lamb description	Без мане / Without flaws	38	71	64	52	40	33	41
	Мртворођена / Stillborn	/	/	/	/	/	/	/
Опис Јагњења / Lambing description	Нормално / Normal	38	71	63	51	40	33	41
	Отежано / With difficulties	/	/	1	1	/	/	/
	Тешко/ Difficult	/	/	/	/	/	/	/

ПРОГЕНИ ТЕСТ ОВНОВА

Улога приплодних овнова се не огледа само у процесу репродукције, већ и у контексту генетског унапређења. Прогени тест овнова има значајно место у програмима унапређења овчарства. Међутим, у нашој земљи не постоји станица за прогени тест, што је огроман недостатак и кочница на путу генетског напретка.

Због тога се тестирање обавља у фармским условима. По овој методологији је реализован само 1 прогени теста на млечност од стране основне одгајивачке организације „Зоо селект“. Тестирани је ован: ТБ **6951/20**, ХБ **019426**.

Укупан број испитаних првојагњеница по овну је износио 20. У наредним табелама наводимо резултате прогеног тестирања.

Табела 53: Реализација прогеног теста овнова аутохтоних раса, по организацијама

Table 53: Realization of progeny test of autochthonous rams, by breeding organization

Основна одгајивачка организација/ Breeding organization	Р.бр./ Number	Тетовир број овна / Tattoo number	ХБ број овна / HB number	Раса/ Genotype	Власник и место/ Breeder and location
„Зооселект центар“	1	6951/20	019426	Сјеничка	Радочић Иван, Шатра, Куршумлија

Табела 54: Преглед резултата прогеног теста овнова аутохтоних раса, по грлима

Table 54: Results of individual progeny tests of autochthonous rams

Производња млека ћерки	Тетовир број овна	6951/20
	Укупан број ћерки / Total number of daughters	20
	Просечна старост при првом припусту (дана) / Age at first breeding (days)	306
	Просечна старост при првом јагњењу (дана) / Age at first lambing (days)	456
	Дужина лактације (дана) / Lactation length (days)	124
	Просечно млека / Milk yield (kg)	103,51
	Просечна дневна производња млека / Daily milk production (kg)	0,83
	Просечан садржај млечне масти / Milk fat (%)	6,83
	Телесна маса / Birth weight (kg)	58,94
	Висина гребена / Wither height (cm)	68,10
	Дужина трупа / Body length (cm)	84,95
	Дубина груди / Chest depth (cm)	29,25
Телесне мере ћерки / External dimensions of daughters	Обим груди / Chest girth (cm)	87,62
	Ширина карлице / Pelvis width (cm)	8,35

Број реализованих тестова је готово занемарљив, те треба посветити више пажње и напора у њиховом повећању. Такође, поред повећања броја тестова, треба омогућити њихово спровођење у наменски организованим јединицама за то, као што су већ поменуте тестне станице. Једино се на тај начин може заиста очекивати генетско унапређење постојећих популација оваца.

Приплодна вредност ОВНОВА

Процена приплодне вредности врши се помоћу линеарних мешовитих модела на основу прикупљених података и информација о квалитетним приплодним грлима које достављају основне и регионалне одгајивачке организације главној одгајивачкој организацији.

Процена приплодне вредности врши се за мушка квалитетна приплодна грла користећи податке о производним карактеристикама, идентитету и пореклу грла за чију исправност (поузданост) гарантују основна и регионална одгајивачка организација.

Приплодна вредност процењује се искључиво за грла која поседују потпуне податке о идентитету и производним карактеристикама.

Процена приплодних вредности овнова спроведена је применом униваријантног модела оца (са и без поновљених мерења) уважавајући следеће параметре (утицаје):

1) фиксни: сезона рођења, година рођења, тип рођења, сезона јагњења, година јагњења, година мерења, старост при мерењу, година припуста, старост при припусту;

2) случајни: ован и стални утицај околине. Након израчунатих процена приплодних вредности формирани су индекси уважавајући релативни значај особина обухваћених одгајивачким циљевима.

У табелама 55, 56, 57 и 58, приказани су резултати процењених приплодних вредности за по 10 најбоље ранжираних овнова по групама особина.

Табела 55: BLUP вредности и индекси особина пораста (телесне масе)

Table 55. BLUP values and indexes for body mass traits

ХБ рој/ HB number	ИД број грла/ ID number	Паса/Bred	Особина/Trait				Индекс / Index
			ТМ јагњади на рођењу/B W at lambing	ТМ јагњади са 30 дана/BW of lambs at 30 days	ТМ јагњади на одлучењу / BW at weaning	ТМ овна/ BW of ram	
O9178	FRS611619754	B	0,748	2,157	4,250	19,948	153
O19598	F313717906	B	0,250	1,314	2,707	21,146	148
O17349	F413314364	B	0,710	0,776	6,088	13,917	143
O19918	IRS010447187	CJ	0,338	2,727	2,245	15,396	140
O23382	F914135466	CJ	0,384	0,143	-0,244	22,079	139
O16741	FRS813201682	B	-0,500	0,006	2,348	18,778	138
O18430	HRS611007737	CJ	0,910	3,455	7,108	4,550	137
O10790	FRS212043503	B	1,549	3,606	0,900	12,579	136
O21835	F314388251	B	0,670	1,703	0,625	16,115	135
O10683	F312258852	CJ	-0,057	2,046	1,899	14,440	135

ЛЕГЕНДА – В-ВИРТЕМБЕРГ, CJ-СЈЕНИЧКА, ТМ-ТЕЛЕСНА МАСА

LEGEND – HB-HERD BOOK NUMBER, B-MERINOLANDCHAF, CJ-SJENICA STRAIN, BW-BODY WEIGHT

Табела 56: BLUP вредности и индекси особина плодности

Table 56. BLUP values and indexes for fertility traits

ХБ број грла/ HB number	ИД број грла/ ID number	Раса/ Breed	Особина/Trait		Индекс/ Index
			Плодност (годишња)/ Fertility (annual)	Плодност (укупна)/ Fertility (total)	
O21375	CZ31308024	P	0,204	1,243	167
O17347	F712930001	P	0,355	0,726	150
O18620	F913667865	P	0,246	0,725	145
O21378	CZ86782053	P	0,202	0,743	144
O18362	F113344406	P	0,150	0,730	141
O13953	HRS810723894	P	0,144	0,727	140
O23300	CZ31324024	P	0,144	0,726	140
O10992	HRS610548079	P	0,085	0,753	139
O17821	CZ17732024	P	0,212	0,631	139
O13757	FRS712378144	B	0,115	0,497	128

ЛЕГЕНДА – Р-РОМАНОВСКА, ПЛОДНОСТ (ГОДИШЊА)-БРОЈ ЈАГЊАДИ ПО ОВНУ ГОДИШЊЕ, ПЛОДНОСТ (УКУПНА)-БРОЈ ЈАГЊАДИ ПО ОВНУ ТОКОМ УКУПНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

LEGEND – HB-HERD BOOK NUMBER, P- ROMANOV, FERTILITY (ANNUAL)-NUMBER OF OFFSPRINGS PER RAM PER YEAR, FERTILITY (TOTAL)-NUMBER OF OFFSPRINGS THROUGHOUT ENTIRE PRODUCTION LENGTH OF RAM

Табела 57: BLUP вредности и индекси особина екстеријера

Table 57. BLUP values and indexes for linear body traits

ХБ број грла/ HB number	ИД број грла/ID number	Раса/Breed	Особина/Trait							Индекс/ Index
			ВГ/ WH	ДТ/ BL	ШГ/ CW	ДГ/ CD	ОГ/ HG	ОЦ/ CBC	ОТ/ SC	
O15961	FRS712831977	CJ	8,808	4,276	1,286	-0,872	-0,640	0,402	2,687	134
O15292	FRS112673235	B	8,394	7,871	1,406	-0,146	0,660	0,482	2,387	132
O15679	FRS112930015	P	8,394	10,359	1,680	1,051	0,900	0,490	1,197	132
O18355	HRS710819271	ИДФ	7,991	8,630	5,405	5,561	2,403	0,154	1,081	131
O22012	FRS814339952	B	7,875	8,340	-0,778	-1,987	1,219	0,213	0,587	131
O4412	FRS011180084	B	7,926	7,879	1,026	-1,315	-1,619	0,430	-2,367	131
O10901	FRS812069247	B	7,837	6,566	-0,091	-1,200	0,050	0,435	2,067	130
O15678	IRS610316709	P	7,695	9,700	1,823	0,820	2,517	0,388	0,617	130
O20172	FRS813468620	B	7,762	7,455	-1,096	-2,065	0,487	0,158	0,254	130
O21643	FRS213717907	B	7,685	6,957	-0,877	-2,248	2,151	0,137	-0,048	130

ЛЕГЕНДА – CJ-СЈЕНИЧКА, B-ВИРТЕМБЕРГ, P-РОМАНОВСКА, ИДФ-ИЛ ДЕ ФРАНС, ВГ-ВИСИНА ГРЕБЕНА, ДТ-ДУЖИНА ТРУПА, ШГ-ШИРИНА ГРУДИ, ДГ-ДУБИНА ГРУДИ, ОГ-ОБИМ ГРУДИ, ОЦ-ОБИМ ЦЕВАНИЦЕ, ОТ-ОБИМ ТЕСТИСА

LEGEND – HB-HERD BOOK NUMBER, CJ-SJENICA STRAIN, B-MERINOLANDSCHAF, P-ROMANOV, ИДФ-ILE DE FRANCE, WH-WITHER HEIGHT, BL-BODY LENGTH, CW-CHEST WIDTH, HG-CHEST DEPTH, HG-HEART GRITH, CBC-CANNON BONE CIRCUMFERENCE, SC-SCROTAL CIRCUMFERENCE

Табела 58: BLUP вредности и индекси особина вуне

Table 58. BLUP values and indexes for wool production

ХБ број грла/ HB number	ИД број грла/ ID number	Раса/ Breed	Особина/Trait	Индекс/ Index
			Маса руна/ Wool yield	
O21325	F114206034	CB	1,354	147
O19918	IRS010447187	CJ	1,206	142
O15415	FRS412854097	ИДФ	1,185	142
O2867	F710561717	ИДФ	1,162	141
O5355	BRS 810206727	B	1,172	141
O18255	FRS613515539	CJ	1,177	141
O22075	FRS713984007	ИДФ	1,150	140
O12433	HRS610673901	CJ	1,117	139
O10735	FRS312332566	ИДФ	1,102	139
O9591	FRS611905146	B	1,126	139

ЛЕГЕНДА – CB-СВРЉИШКА, CJ-СЈЕНИЧКА, ИДФ-ИЛ ДЕ ФРАНС, B-ВИРТЕМБЕРГ

LEGEND – HB-HERD BOOK NUMBER, CB-SVLJIG STRAI, CJ-SJENICA STRAIN, ИДФ- ILE DE FRANCE, B- MERINOLANDCHAF

Водећих 10 овнова ранжираних на основу укупног индекса за све посматране особине приказано је у табели 59.

Табела 59: Укупни индекси свих посматраних особина за 10 прворанжираних овнова

Table 59. Total indexes for all traits in 10 best ranked rams

ХБ број/НВ number	ИД број/ ID number	Rasa/ Breed	Индекси/Indexes				
			Телесна маса/ Body weight traits	Плодност/ Fertility traits	Екстеријер/ Linear body traits	Буна/ Wool	Укупни /Total
O17349	F413314364	B	4,985	-0,004	7,354	0,290	147
O19924	IRS410447688	CJ	3,199	-0,00	6,898	0,273	137
O13892	F112304153	B	3,062	0,002	7,344	0,074	135
O9252	H710452529	CB	2,214	-0,001	6,992	0,350	134
O10189	FRS011738485	CJ	2,762	-0,001	6,117	0,255	133
O16277	FRS713305682	ИДФ	1,704	-0,002	9,665	0,551	133
O19913	IRS610447066	CJ	2,728	0,001	6,004	0,459	133
O15017	F212538668	ИДФ	2,403	0,005	7,487	0,059	132
O14340	F212930030	P	3,484	0,167	9,511	0,168	131
O15052	F712810773	B	3,533	0,005	3,892	0,419	131

ЛЕГЕНДА – B-ВИРТЕМБЕРГ, CJ-СЈЕНИЧКА, CB-СВРЉИШКА, ИДФ-ИЛ ДЕ ФРАНС, P-РОМАНОВСКА

LEGEND – HB-HERD BOOK NUMBER, B-MERINOLANDCHAF, CJ-SJENICA STRAIN, CB-SVLJIG STRAIN, ИДФ-ILE DE FRANCE, P-ROMANOV

ЗАКЉУЧАК

Најважнији циљ овог Главног одгајивачког програма је спречавање смањења броја животиња под контролом продуктивних параметара, али и побољшање генетског потенцијала у сврху веће производње меса, млека и вуне. Један од важних предуслова за то је планско спровођење мера селекције, у складу са националним интересима и овчарском традицијом.

Селекција, као метод за повећање продуктивности, има водећу улогу у процесу оплемењивања оваца, на тај начин што се по тачно дефинисаној процедури врши контрола производних особина и након тога, одабране јединке оба пола репродукују и дају потомство које ће надмашити просек популације.

На основу резултата обављених послова контроле за спровођење одгајивачког програма током 2024. године, примећује се да обим и динамика у задњих неколико година имају узлазни тренд, што је последица стимулативних мера државе као и спровођења Главног одгајивачког програма. Такође, кроз године се овај тренд смањује, те тежи еквилибријуму, односно приметна је тенденција смањене стопе овог повећања кроз године. Последично, број новоуматичених грла са једне стране, и излучених грла из производње са друге је сличан, односно долази до уравнотежења популације, која остаје на приближно истом нивоу.

Анализом резултата послова спровођења одгајивачког програма, евидентно је да су у погледу свих мера селекције, достављени подаци за значајно већи број грла, у односу на број грла одобрен уговорима, те би ова чињеница требало да буде смерница у будућој пројекцији обима одобрених мера.

Племените расе оваца заузимају значајно место у овчарству Србије. За успех селекцијског рада код ових раса, веома је важно, поред егзактног мерења и тачних параметара продуктивности, познавање генетских параметара за особине које су од интереса: херитабилитет, репитабилитет, генетске и фенотипске корелације.

Код особина плодности, и поред ниског херитабилитета (0,05 - 0,20), захваљујући високој варијабилности, могуће је постизање одређеног селекцијског ефекта. Поред броја јагњади добијених по овци годишње, као основног параметра плодности, интенција је да се за приплод остављају јединке које потичу из близаначких или тројних легала. Такође, повећање плодности путем селекције може се остварити по принципу одабирања оваца после првог јагњења. Практични резултати остварени у селекцији оваца показују да се генетско побољшање плодности ове врсте домаћих животиња креће у интервалу од 1 до 3% годишње.

Селекција на већу производњу меса може бити успешна, уколико је херитабилитет висок. Ефикасност селекције по сопственој продуктивности у раном узрасту јагњади се смањује због јаког утицаја мајке, о чему се мора водити рачуна приликом избора статистичке процедуре. Следећи важан параметар за селекцију на месо, је корелација. Наиме, неке особине телесне развијености стоје у јачој, а неке у слабијој повезаности. На пример, маса тела јагњади при рођењу, може служити и као показатељ масе при одбијању, обзиром да постоји позитивна корелација између ове две особине.

Последњих година, поред јагњећег меса, расте интересовање за млеко оваца и млечне производе, пре свега код аутохтоних раса, што иницира оплемењивачки рад у циљу унапређења ове производње.

Млечност стоји у негативној или слабој повезаности са осталим економским важним особинама. То значи да одгајивачима мора бити јасно каква су очекивања од оплемењивачког рада: млечне овце не могу производити веће количине мяса и вуне. Такође, селекција оваца на млечност је условљена степеном наследности особина које су од интереса за одгајиваче. Херитабилитет особина млечности се креће у оквирима средњих вредности. Поред тога, за предвиђање селекцијског успеха, потребно је додатно познавати и друге параметре, укључујући корелације, компоненте варијансе, коваријансе, итд. Селекција се може усмерити само на млечност, или комбиновано са још неком производном особином, ако постоји позитивна корелација, као што је плодност. Селекција у циљу повећања производње млека може дати жељене резултате само под условом да се спроводи правилно, у методолошком и организационом смислу. Контрола млечности се мора спроводити код свих грла по званичној процедури (ICAR), а у организационом смислу се селекција мора спроводити на принципу пирамиде. У пирамидалној организацији процеса унапређења производње млека, величина нуклеуса се креће између 10 и 20%, од укупног броја оваца у популацији која се оплемењује.

Имајући у виду чињеницу да успех у повећању продуктивности одређених популација оваца већим делом зависи од овна, неопходна је процена њихове одгајивачке вредности, што се између осталог постиже прогеним тестом. Међутим, нажалост у нашој земљи не постоји ни једна станица за прогени тест овнова, без обзира што се на тај проблем, као и значај саме методе, већ дуго указује.

Сврха спровођења биолошког тест овнова је процена (утврђивање) могућности преношења дегенеративних наследних мана, са овна (оца) на потомство, те је такође од велике важности.

Услед значаја наведених тестова за унапређење овчарства код нас, сматрамо да је, иако повећано у односу на претходну годину (37 овнова у биолошком тесту у 2023), 54 биолошко и 1 прогено тестирани ован, без овнова у перформанс тесту (у фармским условима), занемарљив број у односу на контролисану популацију. Сугеришемо да се у будућој пројекцији одобреног обима наведених селекцијских мера, има у виду њихов значај и сходно томе, одреди обим.

Обезбеђењем одређених предуслова, који подразумевају јединствену контролу продуктивности, објективније евидентирање података, формирање тестних станица, али и коришћењем научног принципа процене животиња, зоотехничка струка ће допринети ефикаснијој реализацији одгајивачког програма, са циљем повећања производње и њене економске ефикасности, затим очувања биолошког статуса, али и виталности популација оваца у Србији.